

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katrin Llinos Majhenič

Vloga OZN v boju zoper mednarodni terorizem

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katrin Llinos Majhenič

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Vloga OZN v boju zoper mednarodni terorizem

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Vloga OZN v boju zoper mednarodni terorizem

OZN je ena ključnih organizacij na področju boja proti terorizmu, predvsem zaradi vzpostavljanja norm za boj proti terorizmu. Te norme se dotikajo različnih področij od financiranja in bombnih napadov do definiranja zaščitene osebe in objektov. Z njimi skuša OZN vzpostaviti nov red in kolektivno soočanje z grožnjo terorizma. Njene aktivnosti, katerih začetki segajo v 70. leta prejšnjega stoletja, so se okrepile predvsem po napadu na ZDA 11. septembra 2001. Organizacija je svoje delo na tem področju v zadnjem desetletju spremenila, in sicer je svojo reaktivno vlogo spremenila v aktivno in specifično, s ciljem preprečevanja napadov in izničenja pogojev, ki vodijo v terorizem. Uspešno je rešila problem kršenja človekovih pravic v imenu boja proti terorizmu, kljub vsemu trudu pa ostaja zelo pomembno področje, ki mu organizacija še vedno ni kos. Bistven dejavnik za uspešen boj proti terorizmu namreč je, da države vedo proti čemu se borijo. Žal pa OZN vse od njenih začetkov pa do danes še vedno ni uspelo sprejeti univerzalne definicije terorizma.

Ključne besede: *OZN, boj proti terorizmu, norme za boj proti terorizmu, definicija terorizma, zaščita človekovih pravic v boju proti terorizmu.*

The role of the UN in the fight against international terrorism

UN is one of the key organisations dealing with the fight against terrorism, mostly due to its capacity of creating norms to combat terrorism. They cover different aspects of the fight against terrorism, from financing and bombing to defining of protected persons and objects. With them, the UN tries to reinforce a new order and a collective confrontation with the threat of terrorism. Its activities, beginning in the 1970's, have strengthened after the terrorist attack on USA on September 11., 2001. In the last decade the organization has changed its role from being reactive to being active and specific, with the goal of preventing terrorist attacks and eliminating the causes, which lead to terrorism. It has successfully dealt with the problem of human rights violations in the name of counter terrorism, but still there is one important area, the organization is not able to solve. One of the crucial elements of fighting against terrorism is the knowledge, what terrorism actually is. Unfortunately UN was not able to form a universal definition of terrorism from its beginnings until today.

Key words: *UN, fight against terrorism, norms for the fight against terrorism, definition of terrorism, protection of human rights while countering terrorism.*

KAZALO

1 UVOD	5
2 METODOLOŠKI OKVIR	7
2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PREUČEVANJA	7
2.2 UPORABLJENA METODOLOGIJA	7
2.3 HIPOTEZE	8
2.4 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	8
2.4.1 TERORIZEM IN MEDNARODNI TERORIZEM	8
2.4.2 ZGODOVINA TERORIZMA	12
3 ZGODOVINA BOJA PROTI TERORIZMU V OKVIRU OZN	14
3.1 OZN IN BOJ PROTI TERORIZMU PRED 11. SEPTEMBROM 2001	14
3.1.1 GENERALNA SKUPŠČINA	14
3.1.1.1 MEDNARODNI INSTRUMENTI ZA BOJ PROTI MEDNARODNEMU TERORIZMU	18
3.2.1.2 CELOVITA KONVENCIJA ZA BOJ PROTI MEDNARODNEMU TERORIZMU	24
3.1.2 VARNOSTNI SVET	26
3.2.2.1 RESOLUCIJA 1267	27
4 OZN IN BOJ PROTI TERORIZMU DANES	31
4.1 GENERALNA SKUPŠČINA	31
4.1.1 GLOBALNA STRATEGIJA ZA BOJ PROTI TERORIZMU	32
4.2 VARNOSTNI SVET	35
4.2.1 RESOLUCIJA 1368	35
4.2.2 RESOLUCIJA 1373	36
4.2.2.1 PROTITERORISTIČNI ODBOR (COUNTER-TERRORISM COMMITTEE – CTC)	37
4.2.3 RESOLUCIJA 1535	39
4.2.4 RESOLUCIJA 1540	39
4.2.5 RESOLUCIJA 1566	39
4.2.6 RESOLUCIJA 1624	40
4.3 GENERALNI SEKRETAR	40
4.3.1 PROTITERORISTIČNA DELOVNA SKUPINA ZA IZVAJANJE (COUNTER-TERRORISM IMPLEMENTATION TASK FORCE - CTITF)	40
4.3.1.1 ORGANIZACIJE, ODDELKI IN TELESIA CTITF	42
5 KLJUČNE DILEME NA PODROČJU BOJA PROTI MEDNARODNEMU TERORIZMU	46
5.1 PROBLEM DEFINICIJE TERORIZMA	46
5.1.1 GENERALNA SKUPŠČINA IN DEFINICIJA TERORIZMA	47
5.1.2 VARNOSTNI SVET IN DEFINICIJA TERORIZMA	50
5.2 PROBLEM ZAŠČITE ČLOVEKOVIH PRAVIC	52
5.2.1 GENERALNA SKUPŠČINA	54
5.2.2 VARNOSTNI SVET	55
5.2.3 GENERALNI SEKRETAR	58
5.2.4 URAD VIŠKEGA KOMISARJA ZA ČLOVEKOVE PRAVICE (OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS – OHCHR)	58
5.2.5 NAJPOGOSTEJE KRŠENE PRAVICE V IMENU BOJA PROTI TERORIZMU	59
6 SKLEP	62
7 LITERATURA	66

1 UVOD

Terorizem predstavlja grožnjo vsemu svetu. Terorizem v mednarodni skupnosti ni nov pojav, zaslediti pa je možno, da so se skozi različna obdobja v zgodovini spreminjali njegovi izvajalci, motivi in tarče. Prav tako je opazen porast terorizma, vse več je terorističnih skupin in organizacij, povečalo se je število žrtev pa tudi razlogi, zaradi katerih se teroristi zatekajo k nasilju. V zadnjem desetletju je terorizem postal ena osrednjih tem v mednarodnih odnosih in politiki držav, postal je globalni problem in sredstvo za uveljavljanje političnih interesov. Dandanes terorizem skoraj ne pozna ovir. Teroristične skupine delujejo mednarodno, s podporo držav ali različnih organizacij, pogosto jih ne omejujejo niti meje, zakoni, politika ali finance.

Kljub temu, da terorizem ni nov pojav, pa se je mednarodna skupnost njegovega pomena, grožnje in dosega zavedla šele po dejanskih napadih. Eden ključnih napadov, ki je prebudil svetovno javnost, je bil teroristični napad na Združene države Amerike (ZDA) 11. septembra 2001. Ta in drugi napadi (med njimi tudi v Madridu, Londonu, Beslanu) so povzročili, da so se ljudje oz. države začeli zavedati, da pred terorizmom ni varen nihče – udari lahko kjerkoli in kadarkoli. Teroristični napadi v zadnjih letih so pokazali ranljivost in nepripravljenost vseh držav, tudi svetovnih velesil, na soočenje ter uspešno in trajno izkoreninjenje terorizma. Prav zato je ključnega pomena, da se svet poveže in skupaj nastopi proti tej naraščajoči grožnji. Ravno v kriznih situacijah se je izkazalo, da le-te pogosto pospešijo procese, ki so bili prej morda na mrtvi točki, oziroma omogočijo lažje doseganje konsenza na področjih, ki so prej veljala za zapletena.

V luči terorističnih napadov se postavlja vprašanje, ali se je proti tej grožnji sploh mogoče uspešno boriti. Države se že dalj časa zavedajo, da se proti njej ni mogoče uspešno boriti individualno. Zavest o vlogi in razsežnosti terorizma je vedno večja in vse bolj prisotna v večini držav, zato so vse večje in pogostejše težnje po zatiranju. Pred drugo svetovno vojno so bile organizirane oblike boja proti terorizmu redke, v zadnjih desetletjih, še posebej po napadu na olimpijskih igrah v Münchnu leta 1972, pa postajajo vse bolj pomembne. V mednarodni skupnosti zato že dalj časa obstajajo različni instrumenti za soočanje s terorizmom, ki poudarjajo pomen sodelovanja in skupnega boja proti terorizmu.

Kljub vedno večjemu sodelovanju in posvečanju pozornosti terorizmu ter poskusom doseganja konsenza še vedno obstajajo nekatera kritična področja, glede katerih se države ne morejo sporazumeti. Težko se je boriti proti nevarnosti, ki tako očitno ogroža mednarodni mir in varnost, če ne vemo, kaj ta nevarnost sploh je. Uspešen boj proti mednarodnemu terorizmu ovira neobstoje univerzalno sprejete definicije terorizma. Prav tako boj proti terorizmu, ki temelji na represiji, omejevanju človekovih pravic in maščevanju prizadetih držav, ne more biti dolgoročno uspešen.

Kot je dejal bivši Generalni sekretar OZN Kofi Annan, predstavlja terorizem že po svoji naravi napad na temeljna načela prava, reda, človekovih pravic ter miroljubnega reševanja sporov in napad na načela, na katerih je utemeljena OZN. Posledično ima OZN ključno vlogo v boju zoper mednarodni terorizem, predvsem tako, da zagotavlja pravne in organizacijske okvire za mednarodni boj proti terorizmu. (Generalni sekretar 2002)

Moje diplomsko delo, v katerem bom predstavila vlogo OZN v boju zoper mednarodni terorizem, je sestavljeno iz šestih poglavij. V prvem poglavju bom predstavila tematiko, s katero se bom ukvarjala v diplomskem delu. V drugem poglavju bom opredelila temeljne pojme, raziskovalna vprašanja, hipoteze, strukturo in metodologijo diplomskega dela. Osrednje besedilo bo razdeljeno na tri glavna poglavja. V tretjem bom predstavila zgodovino boja OZN proti terorizmu. Nato bom v četrtem poglavju analizirala današnjo vlogo OZN v boju zoper mednarodni terorizem, predvsem njene aktivnosti na tem področju, predstavila bom tudi najpomembnejše mednarodne konvencije OZN za boj proti terorizmu ter strukturo organizacije za protiteroristično delovanje. V petem poglavju bom analizirala ključne dileme na področju boja proti terorizmu, s katerimi se sooča OZN (iskanje definicije terorizma, kršenje človekovih pravic v imenu boja proti mednarodnemu terorizmu). V zadnjem, zaključnem delu pa bom podala sklepne ugotovitve svojega diplomskega dela.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PREUČEVANJA

Terorizem je pojav, ki vzbuja strah in pozornost javnosti po vsem svetu. Mednarodna skupnost se proti tej grožnji mednarodnemu miru in varnosti kolektivno bori od 70. let prejšnjega stoletja dalje. Eden glavnih akterjev na tem področju je prav Organizacija združenih narodov, ki v 1. členu Ustanovne listine kot svoj prvi cilj navaja varovanje mednarodnega miru in varnosti. Zato je cilj mojega diplomskega dela analizirati vlogo in dosežke OZN v boju zoper mednarodni terorizem.

Poglobila se bom predvsem v naslednja vprašanja:

- Kaj je terorizem? Kdaj se je pojavil? Kdaj se je mednarodna skupnost začela aktivno boriti proti terorizmu?
- Kakšno vlogo ima OZN v boju zoper mednarodni terorizem? Kako OZN definira terorizem? Kateri pomembni dokumenti obravnavajo to temo? Kakšna je struktura OZN za boj proti mednarodnemu terorizmu?
- Katere so ključne dileme na področju boja proti mednarodnem terorizmu, s katerimi se sooča tudi OZN?
- Ali je OZN uspešna v boju zoper mednarodni terorizem?

2.2 UPORABLJENA METODOLOGIJA

Po izbiri predmeta preučevanja sem najprej zbrala vire, preučila osnove problema, si ustvarila širšo sliko teme in postavila hipoteze. Vire sem črpala predvsem z interneta, saj je literatura tam najbolj ažurna in obširna. Za nekatere dele naloge pa sem podatke pridobila tudi iz knjig. Za pridobitev relevantnih informacij glede razvoja boja OZN proti mednarodnemu terorizmu sem uporabila analizo in interpretacijo primarnih virov (dokumentov), predvsem funkcionalno in primerjalno interpretacijo pomembnih konvencij ter resolucij s področja terorizma, ki sem jo dopolnila z zgodovinskorazvojno analizo virov. Analizo primarnih virov sem podkrepila z analizo in interpretacijo sekundarnih virov (knjige, članki), s katero sem pridobila opredelitev osnovnih pojmov, zgodovino terorizma, vlogo OZN, njenih organov in teles v boju proti terorizmu,

kritičen pogled na vlogo OZN v boju proti terorizmu ter ugotovila kako se OZN sooča s ključnimi dilemami na področju terorizma. Vse to sem v diplomskem delu predstavila z opisno metodo, ki je služila tudi kot osnova za pojasnjevanje ugotovitev in verifikacijo hipotez.

2.3 HIPOTEZE

Pri obravnavanju vloge OZN v boju zoper mednarodni terorizem bom izhajala iz naslednjih hipotez:

- OZN se je z vprašanjem mednarodnega terorizma pred terorističnim napadom na ZDA 11. septembra 2001 ukvarjala kot s splošnim problemom in svoj odziv pokazala šele po določenem dogodku. Teroristični napad na ZDA pa predstavlja prelomnico, in sicer se je po tem datumu pričela s problemom ukvarjati bolj aktivno, specifično in s ciljem preprečevanja novih napadov.
- Najpomembnejša vloga OZN v boju proti mednarodnemu terorizmu je vzpostavitev mednarodnih norm za boj proti terorizmu.
- Izmed vseh obstoječih dilem na področju boja proti mednarodnemu terorizmu je najbolj pereče vprašanje univerzalne definicije terorizma, ki je še danes ni.

2.4 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.4.1 TERORIZEM IN MEDNARODNI TERORIZEM

Terorizem je pojav, ki je prisoten povsod, lahko udari kadarkoli in se ga vsi bojimo, čeprav ni konsenza, kaj terorizem sploh je. Avtorji, ki v svojih delih razglabljajo o terorizmu, njegovih posledicah in boju proti njemu, pojem raje opisujejo kot opredeljujejo in definirajo ter poudarjajo probleme in razloge za neobstoje definicije.

Etimološko beseda teror izhaja iz latinske besede *terror*, ki pomeni strah, nasilje. Terorizem torej pomeni uporabo oziroma izvajanje terorja. Terorist pa je tisti, ki hoče s terorjem kaj doseči. (Verbinc v Purg 1997, 28)

Terorizem kot izraz izhaja iz časa francoske revolucije. Z izrazom *terreur* so protagonisti in analitiki družbenega dogajanja opisovali stanje, ko oblast izvaja hudo

arbitrarno nasilje nad prebivalstvom, da bi preko zastraševanja zavarovala dosežke revolucije. (Bavcon in Korošec 2003, 79)

Slovar slovenskega knjižnega jezika (Slovenska akademija znanosti in umetnosti 2000) kot terorizem navaja »uporab/o/ velikega nasilja, zlasti proti političnim nasprotnikom, s katerim se hoče doseči, da se kdo boji«.

Za Jenkinsa so vsa teroristična dejanja zločini, ki vsebujejo uporabo sile ali grožnjo z njo, pogosto so usmerjeni proti civilnim tarčam, včasih jih spremljajo tudi jasne zahteve. Namen terorističnega dejanja je političen, teži k maksimalni publiciteti. Izvajalci so večinoma člani organiziranih skupin, njihova dejanja pa imajo namen doseči čim širši psihološki učinek strahu, ki presega povzročeno fizično škodo. (Jenkins 1985, 2-4)

Z njim se strinja tudi Elegab (Elegab v Purg 1997, 28), ki meni, da »terorizem vsebuje zločinska dejanja, ki temeljijo na nasilju ali grožnjah z njim, naperjena pa so proti določenemu ozemlju oziroma njenim prebivalcem in računa s povzročanjem terorja s strani države. Teroristično dejanje je lahko individualno, praviloma pa gre za organizirane skupine, katerih moto je »cilj povečuje sredstva«. Kot razloge neobstoja enotne definicije navaja:

- obseg različnih pojavnih oblik terorizma,
- subjektivnost kriterija za definiranje terorizma, ki pogosto temelji na političnih usmeritvah,
- širok razpon motivov, ki so odvisni od politične ideologije.

Tudi v sodobnem mednarodnem kazenskem pravu definicija terorizma ne obstaja. Razlog za njen neobstoje naj bi bil poleg že prej omenjene raznolikosti pojavnih oblik še v težavnih mejah z drugimi podobnimi oblikami kriminalitete, prekrivanju pojma s pojmom splošne kršitve človekovih pravic, predvsem pa v različnih pogledih držav na teroristična dejanja. Kljub težavam sta Bavcon in Korošec oblikovala delovno definicijo terorizma, ki kot terorizem navaja »hujša nasilna kazniva dejanja kot rezultat ideološko motivirane strategije za ustvarjanje strahu v določenem segmentu dane družbe, pri katerem storilec deluje v svojem imenu ali imenu kakšne organizacije«. (Bavcon in Korošec 2003, 81)

Terorizem oziroma teroristični incidenti pa se ne dogajajo le znotraj posameznih držav in niso usmerjeni le proti svojim državljanom. Skoraj vsako teroristično dejanje ima ponavadi tudi neko mednarodno komponento – med drugim gre lahko za poreklo teroristov, nacionalno pripadnost žrtev, lastništvo napadenih objektov.

Po Jenkinsu mednarodni terorizem obsega tiste teroristične incidente, ki imajo jasne mednarodne posledice. To so:

- incidenti, ki jih teroristi storijo v tujih državah,
- incidenti, ki jih teroristi storijo v lastni državi proti tujim državljanom ali predmetom,
- incidenti v mednarodnem prometu. (Jenkins 1985, 4-5)

Badey (Badey 1988, 92-105) trdi, da lahko mednarodni terorizem definiramo kot politično motivirano ponavljajoče se nasilje. Izvajajo ga nedržavni akterji z namenom prisile in vplivanja na več držav. Terorizem se razlikuje od drugih zločinov po ponavljanju nasilnih dejanj iste osebe ali organizacije. Od navadnega kriminala ga loči politična motivacija.

Dimitrijevič meni, da mednarodni terorizem predstavlja le en del terorizma, tistega, ki ne pozna meja in se je razširil na vse celine, občutijo pa ga v vsej mednarodni skupnosti in praviloma prizadene več držav. Najprej se je pojem mednarodnega terorizma nanašal na teroristična dejanja s tujim elementom, ko storilec, žrtev in kraj napada niso vezani na eno državo, kasneje pa se je pojem uporabljal za vsak napad na neko z mednarodnim pravom zaščiteno dobrino, s čimer so se odprle možnosti, da se s pojmom poimenuje skorajda vsak mednarodni zločin. (Dimitrijevič v Purg 1997, 30)

Purg oblikuje svojo definicijo mednarodnega terorizma - to so:

grožnje z uporabo sile oziroma izvrševanje dejanj fizičnega nasilja, ki presegajo meje ene države in katera izvajajo nedržavne organizacije, skupine ali posamezniki oziroma posamezniki in skupine, ki pripadajo specializiranim državnim institucijam (ali so pod njihovim vplivom), da bi dosegli določene politične cilje oziroma izzvali politične posledice – tako na nacionalni kot mednarodni ravni. (Purg 1997, 33)

Pri oblikovanju definicije navaja naslednje težave:

- povezanost pojma s politično naravo terorističnih dejanj ter sestavljenost mednarodne skupnosti iz subjektov, ki se medsebojno razlikujejo tako po ideoloških kot ekonomskih opredelitvah, različni pa so tudi njihovi interesi, posledica česar je subjektivnost pri ocenjevanju;
- spreminjanje terorizma z razvojnimi procesi (npr. znanstveno–tehnološki napredek). Na njegovo definiranje vplivajo tudi specifike posameznega zgodovinskega obdobja;
- različne (tudi neprimerljive) sestavine pojma. (prav tam)

Neenotnost pri definiranju terorizma pa ni opazna le na mednarodni ravni, težave pri opredeljevanju se pojavljajo tudi na nacionalni ravni, ko celo v nekaterih državah samih ni enotne definicije terorizma, ampak različna ministrstva ali agencije uporabljajo lastne opredelitve, ki se med seboj razlikujejo. Tak primer so ZDA, kjer obrambno ministrstvo, Zvezni preiskovalni urad in zunanje ministrstvo uporabljajo različne definicije, prilagojene vsak svojim potrebam. (Burgess 2003)

Akademiki, politiki, novinarji in drugi uporabljajo različne definicije terorizma in mednarodnega terorizma. Nekatere se osredotočajo na način delovanja terorističnih organizacij, druge poudarjajo motive in značilnosti terorizma. V svoji knjigi *Political Terrorism* sta avtorja Jongman in Schmidt citirala kar 109 različnih definicij istega pojma ter analizirala, kateri elementi se v njih najpogosteje ponavljajo. Ti so: nasilje, sila (v 83,5 % definicijah), političnost (65 %), strah, poudarek na terorju (51 %), grožnje (47 %), psihološki učinki in pričakovane reakcije (41,5 %), razlike med tarčo in žrtvami (37,5 %), namerno, planirano, sistematično dejanje (32 %), metode boja, strategija, taktike (30,5 %). Prav tako sta opredelila težavna področja definiranja terorizma:

- meja med terorizmom in drugimi oblikami političnega nasilja;
- ali sta vladni terorizem in uporniški terorizem del istega pojava;
- ločevanje terorizma od drugih kriminalnih dejanj;
- ali je terorizem podkategorija prisile, nasilja;
- ali je terorizem lahko legitimen;
- odnos med terorizmom in gverilskim bojevanjem;
- odnos med zločinom in terorizmom. (Jongman in Schmid v Ganor 2002, 1-2)

Tudi Anžič poudarja, da je poseben teoretičen problem pri preučevanju terorizma odsotnost enotne definicije terorizma. Vzrokov za to je več, eden poglobitnih pa je v tem, da je pojem povezan s politično naravo dejanj in da je mednarodna skupnost sestavljena iz subjektov, ki se med seboj razlikujejo po političnih, ideoloških, ekonomskih in drugih opredelitvah. Trdi, da je konstitutivni element terorizma njegova političnost, ki je istočasno vzrok številnih problemov, saj je definiranje pojmov spremenljivo glede na spremenljivost pojma politika. Meni, da je za ustrezno razumevanje fenomenov terorizem in mednarodni terorizem nujno potrebno poznati in pravilno vrednotiti vzroke za njihov nastanek. Ti so lahko motivirani s političnimi, verskimi, etničnimi, nacionalnimi, gospodarskimi, vojaškimi in drugimi razlogi, lahko pa so motiv le individualni ali kolektivni prestižni interesi ali pridobivanje določene prednosti pred nasprotnikom oziroma sovražnikom. Na osnovi razumevanja vzrokov pa je možno ugotoviti tudi cilje. Ti so lahko doseganje enkratnega učinka, lahko pa gre tudi za trajno in globalno delovanje z namenom ekonomske, politične ali drugačne slabitve posamezne države ali svetovne skupnosti. (Anžič 2002, 458-460)

Problemi in razlikovanja na področju definiranja pojmov terorizem in mednarodni terorizem so torej daljnosežni in zakoreninjeni v mentaliteto držav in drugih subjektov, ki delujejo v mednarodni skupnosti. Če bi bili sposobni prerasti te razlike in oblikovati objektivno definicijo terorizma, ki bi pokrivala vse pomembne vidike in značilnosti terorizma, pa Laqueur meni, da bi jo nekateri še vedno zavračali zaradi ideoloških razlogov. (Laqueur 1987, 149-150)

2.4.2 ZGODOVINA TERORIZMA

Terorizem je vzklik iz političnih protestov in uporov. Prva znana teroristična skupina so bili ena od frakcij judovske ločine zelotov – sikariji. Ti so med letoma 66 in 73 našega štetja sredi belega dne z bodali izvajali atentate na rimske veljake in Jude, osumljene kolaborantstva. Stoletja kasneje je na območju Bližnjega vzhoda delovala islamska ločina izmailcev – asasini. Ti so se tihotapili na ozemlje kalifata, kjer so izvajali atentate na visoke politične osebnosti. Vse do tedaj so bili atentati delo posameznikov, s pojavom asasinov pa smo prvič priča načrtni, sistematični in konsistentni uporabi terorja kot političnega orožja. Predhodnike nekaterih dejanj, ki bi jih danes uvrstili med teroristična, zasledimo tudi v izročilu tiranomora. (Fossati 2005, 14-50)

Spet lahko o sistematični uporabi terorizma govorimo ob koncu 18. stoletja, v času francoske revolucije, torej v času, iz katerega beseda terorizem pravzaprav izvira. Robespierre je z najradikalnejšim krilom jakobincev takrat v Franciji uvedel vladavino terorja, ki ga je uporabljal kot orodje za utrditev svoje oblasti in za odstranjevanje vseh svojih dejanskih in potencialnih nasprotnikov. V poznem 19. in zgodnjem 20. stoletju so težnje po uporabi zatiralske oblasti počasi izginjale, pojavile pa so se nove, usmerjene v nacionalistične in socialne cilje. V tem času so se terorizma sistematično posluževale skupine, ki jih lahko razdelimo v tri kategorije: ruski revolucionarji v boju zoper cesarjevo samovlado, anarhisti, ki so izvajali t. i. »propagando z dejstvi« in ki jih zasledimo v Franciji, Italiji, Španiji in ZDA, ter radikalne nacionalistične skupine v boju za neodvisnost (npr. Irci, Makedonci, Srbi in Armenci). (prav tam)

V obdobju med vojnami, ko so po Evropi vzniknili totalitarni režimi, se je terorizem izvajal s strani državnih oblasti, po koncu 2. svetovne vojne pa se je uporabljal kot sredstvo za osvobajanje kolonij. Prav tako so se med hladno vojno terorizma posluževali vohunski centrali in vojaški aparati obeh blokov. V 60. letih prejšnjega stoletja se je pojavila nova mednarodna oblika terorizma, ki je tarče in metode napadov izbirala na podlagi njihove notranje in mednarodne odmevnosti. V 80. letih prejšnjega stoletja je bil terorizem predvsem nacionalistično in separatistično obarvan. V 90. letih pa je spet prevladalo prepričanje, da sta verski ekstremizem in sovraštvo dovolj za opravičevanje terorističnih dejanj. V zadnjih dveh desetletjih dvajsetega stoletja se je terorizem vračal k svojim koreninam – spet je postal religiozno obarvan. Po letu 1990 je opaziti predvsem štiri vrste terorizma. Prvi je terorizem množičnih žrtev (npr. teroristični napad na ZDA 11. septembra 2001), drugi je državno sponzorirani terorizem, tretji tip so manjši napadi z biološkim ali kemičnim orožjem, zadnji pa je superterorizem, pri katerem se biološko ali kemično orožje uporablja za povzročanje smrti stotin ali več tisoč ljudi. (Thackrah 2004, 115-118)

Po 11. septembru 2001 se državno sponzorirani terorizem vedno bolj umika, njegovo mesto pa zavzema transnacionalni terorizem. (Heupel 2007, 477-478)

3 ZGODOVINA BOJA PROTI TERORIZMU V OKVIRU OZN

Boj proti terorizmu je bistveni del samega delovanja OZN. V Ustanovni listini Združenih narodov so opredeljeni poglavitni cilji OZN, ki med drugim zajemajo vzdrževanje mednarodnega miru in varnosti, kolektivne ukrepe za preprečevanje groženj miru ter spodbujanje človekovih pravic in ekonomskega razvoja. Terorizem kot napad na osnovna načela prava, človekovih pravic in miroljubnega reševanja sporov je nasprotje vsemu, kar predstavlja OZN. OZN se proti terorizmu bori z različnimi ukrepi, preko različnih organov, vendar pa se trudi sprejeti celovito in univerzalno strategijo, s katero bi uspešno izkoreninila terorizem.

Boj proti terorizmu na mednarodni ravni se je začel že v času Društva narodov. Med leti 1927 in 1935 je potekala Mednarodna konferenca za poenotenje kazenskega prava (*International Conference for the Unification of Penal Law*), ki je že v tistih časih obravnavala vprašanje zatiranja terorizma, predvsem problem izročanja osumljencev. Na osnovi te konference je bila nato leta 1937 oblikovana Okvirna konvencija za preprečevanje in kaznovanje terorizma (*Draft Convention for the Prevention and Punishment of Terrorism*), ki je med drugim vsebovala tudi definicijo terorizma. Konvencijo, ki, verjetno zaradi izbruha 1. svetovne vojne, nikoli ni stopila v veljavo, je podpisalo 24 držav članic, ratificirala pa jo je le ena. (UN Department of Public Information 2006)

3.1 OZN IN BOJ PROTI TERORIZMU PRED 11. SEPTEMBROM 2001

3.1.1 GENERALNA SKUPŠČINA

Po koncu svetovnih vojn se je vprašanje mednarodnega terorizma prestavilo na stranski tir. Šele kot reakcija na številne ugrabitve letal in ljudi ter atentate so bile v 70. letih prejšnjega stoletja sprejete prve konvencije in resolucije, ki so se ukvarjale z mednarodnim terorizmom. Ključni dogodek, ki je terorizem postavil v epicenter mednarodne pozornosti, je bil napad na izraelske športnike na olimpijskih igrah v

München leta 1972. Po napadu je Generalni sekretar Kurt Waldheim Generalno skupščino zaprosil, naj na dnevni red uvrsti točko z naslovom Ukrepi za preprečitev terorizma in drugih oblik nasilja, ki ogrožajo ali jemljejo nedolžna človeška življenja ali temeljne svoboščine (*Measures to prevent terrorism and other forms of violence that endanger or take innocent human lives or jeopardize fundamental freedoms*). Generalna skupščina je predlog sprejela in točko uvrstila na svojo 27. sejo, pri čemer je besedilo točke dopolnila s stavkom – in študija osnovnih vzrokov tega terorizma in nasilja, ki izvirajo iz bede, frustracije, krivic in obupa in ki vodijo nekatere ljudi, da v poskusu vpliva na radikalne spremembe žrtvujejo človeška življenja, tudi svoja (*and study of the underlying causes of those forms of terrorism and acts of violence which lie in misery, frustration, grievance and despair and which cause some people to sacrifice human lives, including their own, in an attempt to effect radical change*). (Mango in Osmańczyk 2003, 2262)

Naslednji korak je bil storjen, ko so ZDA Generalni skupščini OZN leta 1972 predlagale Okvirno konvencijo za preprečevanje in kaznovanje nekaterih terorističnih dejanj (*Draft Convention for the Prevention and Punishment of Certain Acts of International Terrorism – Doc. A/C.6/L.850*). Konvencija je obravnavala večja kriminalna dejanja (umore, ugrabitve, ki so bile mednarodnega pomena), ki so se zgodila izven ozemlja države, katere državljan je osumljenec. Vsaka država članica bi morala taka dejanja kaznovati s strogimi kaznimi, ne glede na to, v kateri državi je bil zagrešen zločin, in ne glede na to, državljan katere države je osumljenec, z izjemo tistih dejanj, ki jih storijo ali so storjena proti oboroženim silam v konfliktu. Konvencija nikoli ni stopila v veljavo. (Rehman 2003, 440-441)

Generalna skupščina je z resolucijami 3034(27) leta 1972, 102(31) leta 1976 in 147(32) leta 1977 poudarila skrb nad naraščanjem terorizma, obsodila terorizem kolonialnih, rasističnih in tujih režimov ter pozvala države k sodelovanju in pristopu k obstoječim instrumentom proti mednarodnemu terorizmu. Z resolucijo 3034(27) je ustanovila tudi ad hoc Odbor proti mednarodnemu terorizmu (*Ad hoc Committee on International Terrorism*), ki ga je sestavljalo 35 držav članic in je obravnaval problematiko mednarodnega terorizma. (Generalna skupščina 1972; Generalna skupščina 1976; Generalna skupščina 1977)

Odbor se je sestel na treh sejah, in sicer leta 1973, 1977 in 1979, ter vsakokrat Generalni skupščini podal svoje poročilo. Zaradi nestrinjanja znotraj samega odbora (ni jim uspelo sprejeti definicije mednarodnega terorizma kot protiterorističnih ukrepov) je le-ta po zadnji seji, leta 1979, brez konkretnih rezultatov prenehal delovati. Ker se je OZN znašla na mrtvi točki, je Generalna skupščina po razrešitvi odbora pozvala vse članice, naj izpolnjujejo svoje obveznosti po veljavnih mednarodnih pogodbah in okrepijo svoje sodelovanje za preprečevanje mednarodnega terorizma. (Rehman 2003, 440-441)

Po letu 1979 je Generalna skupščina sprejela več resolucij in eno odločitev glede ukrepov za izkoreninjenje terorizma (do leta 1995 so terorizem obravnavali vsaki dve leti). Z resolucijo 145(34) je prvič enoglasno obsodila mednarodni terorizem, poleg tega pa je države pozvala k izpolnjevanju njihovih obveznosti ter vzdržanju pri organiziranju, podpihovanju in sodelovanju v terorističnih dejanjih v svoji ali tuji državi. Nagovorila je tudi specializirane agencije ter regionalne organizacije in predlagala, naj se problem terorizma rešuje tudi regionalno. (Generalna skupščina 1979c) Resolucija Generalne skupščine 109(36) iz leta 1981 je pozvala države članice k izpolnjevanju predlogov ad hoc Odbora proti mednarodnem terorizmu, naslednja resolucija, 130(38) iz leta 1983, pa je poleg tega države pozvala, naj sprejmejo ukrepe proti mednarodnemu terorizmu tudi na nacionalni ravni. (Generalna skupščina 1981; Generalna skupščina 1983)

Z resolucijo 159(39) leta 1984 je Generalna skupščina naslovila nedopustnost državnega terorizma in vseh državnih dejanj, ki so usmerjena v spodkopavanje socialno političnih sistemov drugih držav, in sicer je izrazila skrb zaradi naraščanja državnega terorizma, ki lahko vodi v vojne grožnje, ter poudarila, da so neuporaba sile v mednarodnih odnosih, suverenost, politična neodvisnost, samoodločba narodov ter ostala načela OZN, zapisana v Ustanovni listini, temelj mednarodnega miru. (Generalna skupščina 1984)

Novost pa je bila uvedena z resolucijo Generalne skupščine 61(40) iz leta 1985, ko je Generalna skupščina obsodila vsa teroristična dejanja, ne glede na to, kje so bila storjena in kdo jih je storil. Po tem letu je opazna velika sprememba Generalne skupščine v odnosu do terorizma, saj so države članice uvidele, da cilj ne opravičuje

sredstev oz. da legitimnost vzroka ne legitimizira poseganja po terorističnih dejanjih. (Generalna skupščina 1985)

V nadaljnjih treh resolucijah (159(42) iz leta 1987, 29(44) iz leta 1989 in 51(46) iz leta 1991) je Generalna skupščina ponovno potrdila obsodbo vseh oblik mednarodnega terorizma ter izrazila namero po povečanju vloge OZN in njenih specializiranih agencij v boju proti terorizmu. Mednarodne organizacije so bile pozvane, naj sledijo vzoru Mednarodne pomorske organizacije (International Maritime Organization – IMO) in Mednarodne organizacije za civilno letalstvo (International Civil Aviation Organization – ICAO) ter izoblikujejo še nadaljnje ukrepe za preprečevanje terorizma. Posebnost resolucije 29(44) je poziv Generalne skupščine k izpustitvi vseh talcev in ugrabljenih oseb, pri čemer naj pomagajo države s svojim vplivom. V resoluciji 51(46) je Generalna skupščina poudarila, da je za učinkovit boj proti terorizmu potrebna univerzalna definicija pojma. Z resolucijo 60(49) leta 1994 je Generalna skupščina sprejela Deklaracijo o ukrepih za uničenje mednarodnega terorizma (*Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism*) in pozvala države članice k spoštovanju le-te. Deklaracija obsoja terorizem, ne glede na to, kje je dejanje storjeno ali kdo je storilec. Poudari, da teroristična dejanja, ki so neopravičljiva, predstavljajo grobo kršitev ciljev in načel OZN ter grožnjo mednarodnemu miru in varnosti. Države naj se vzdržijo organiziranja terorističnih dejanj, naj preganjajo in izročajo storilce, dodatno preverjajo prosilce za azil, sodelujejo na vseh ravneh in postanejo članice vseh obstoječih mednarodnih instrumentov. Generalni sekretar naj jih pregleda ter poda svoje predloge in možnosti za izboljšanje. (Generalna skupščina 1987; Generalna skupščina 1989; Generalna skupščina 1991b; Generalna skupščina 1994a)

Od tedaj Generalna skupščina vprašanje terorizma oziroma ukrepov za zatiranje mednarodnega terorizma obravnava na svoji seji vsako leto. Leta 1995 je z resolucijo 53(50) kot neopravičljiva označila vsa kriminalna dejanja, namenjena ustrahovanju javnosti, skupin ali posameznikov zaradi političnih namenov ter obudila vlogo Varnostnega sveta v boju proti terorizmu, ko le-ta predstavlja grožnjo mednarodnemu miru. Leta 1996 je Generalna skupščina v resoluciji 210(51) predlagala, naj se sprejmejo določeni ukrepi za preprečevanje terorističnih napadov na javne ustanove, razvoj metod za odkrivanje in označevanje eksplozivov, preprečitev uporabe elektronskih in drugih komunikacijskih sistemov v teroristične namene, preiskavo

zlorab s strani organizacij ter preprečevanje financiranja terorizma. Ustanovila je ad hoc odbor, ki bi razdelal mednarodno konvencijo za zatiranje terorističnih bombardiranj (*Ad Hoc Committee to elaborate an international convention for the suppression of terrorist bombings*) ter mednarodno konvencijo za zatiranje jedrskega terorizma (*International convention for the suppression of acts of nuclear terrorism*). Ponovno je sprejela Deklaracijo o ukrepih za uničenje mednarodnega terorizma, v kateri je dodala, da je tudi financiranje, organiziranje in podpihovanje terorizma groba kršitev načel OZN. (Generalna skupščina 1995a; Generalna skupščina 1996)

Terorizem je bil na dnevnem redu tudi na vseh naslednjih sejah in sicer so bile do 11. septembra 2001 sprejete naslednje resolucije Generalne skupščine, ki so po vsebini dokaj podobne že obstoječim resolucijam: 165(52) leta 1997, 108(53) leta 1998, 110(54) leta 1999, 158(55) leta 2000. (Generalna skupščina 1997c; Generalna skupščina 1998; Generalna skupščina 1999b; Generalna skupščina 2000)

3.1.1.1 MEDNARODNI INSTRUMENTI ZA BOJ PROTI MEDNARODNEMU TERORIZMU

Delo Generalne skupščine se je odražalo tudi na področju sprejemanja konvencij. Med leti 1963 in 2005 je mednarodna skupnost sprejela 13 mednarodnih instrumentov za preprečevanje in ukinitvev terorizma ter leta 2005 tri popravke k trem konvencijam. Ti instrumenti služijo kot pomemben okvir za mednarodno sodelovanje v boju proti terorizmu, ki ne more biti uspešno brez možnosti izročitve teroristov, učinkovitega pravnega sistema in sodelovanja na področju zakonodaje. (United Nations Department of Public Information 2006)

Te pogodbe imajo velik pomen tudi zato, ker so države obvezane določena dejanja kriminalizirati in izvajati stroge sankcije, kljub temu da univerzalno sprejeta definicija terorizma še ne obstaja.

Konvencije obravnavajo posamezna področja terorizma, vendar lahko pri vseh najdemo naslednje skupne lastnosti:

- sodelovanje in medsebojna pomoč držav ter izmenjavanje informacij,
- definicija določenega tipa terorizma kot kriminalno dejanje,
- to dejanje morajo države sankcionirati v domačem pravu,

- identificirajo določene temelje, na katerih morajo države prevzeti jurisdikcijo nad kriminalnim dejanjem,
- državam nalagajo obveznost, da morajo nad določenim dejanjem prevzeti jurisdikcijo in nato osebo, ki ga je storila, izročiti drugi stranki ali njen primer predati naprej v sodni postopek. Ta element, ki predstavlja zelo pomembno protiteroristično obveznost držav, je znan tudi pod imenom »*no safe haven for terrorists*«, kar pomeni, da države ne ponujajo zatočišč teroristom.

Sprejete in tudi ratificirane so bile naslednje konvencije ter njihovi popravki:

1. Konvencija o kaznivih dejanjih in nekaterih drugih dejanjih, storjenih na letalih¹

Konvencija se nanaša na dejanja, ki ogrožajo varnost letala in oseb v njem, ko je letalo v zraku. Poveljnik letala lahko, kadar se mu zdi, da določena oseba je ali bo ogrožala varnost letala, uporabi takšne ukrepe, ki vsebujejo tudi zadržanje (pripor), da zaščiti varnost letala. (Generalna skupščina 1963)

2. Konvencija o zatiranju nezakonitih zasegov letal²

Kot kaznivo dejanje obravnava vsako dejanje nezakonitega poskusa prevzema nadzora nad letalom med letom s silo, grožnjami ali ustrahovanjem. (Generalna skupščina 1970)

3. Konvencija o zatiranju nezakonitih ravnanj zoper civilno letalstvo³

Za kriminalno dejanje označuje vsako namerno in nezakonito nasilno dejanje proti katerikoli osebi na letalu, če to dejanje ogroža varnost letala. Prav tako je nezakonito uničevanje letala ali nameščanje takih naprav ali stvari na letalo, ki bi ga lahko uničile ali povzročile škodo, ter dajanje takih informacij o letalu, ki bi ga lahko ogrožale. (Generalna skupščina 1971)

4. Protokol za zatiranje nezakonitih nasilnih dejanj na letališčih za mednarodno civilno zrakoplovstvo⁴

¹ *Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft* (podpisana v Tokiu 14. septembra 1963, stopila v veljavo 4. decembra 1969, št. pogodbenic: 184)

² *Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft* (podpisana v Haagu 16. decembra 1970, stopila v veljavo 14. oktobra 1971, št. pogodbenic: 183)

³ *Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation* (podpisana v Montrealu 23. septembra 1971, stopila v veljavo 26. januarja 1973, št. pogodbenic: 187)

Ta protokol razširi in dopolnjuje ukrepe Konvencije o zatiranju nezakonitih ravnanj zoper civilno letalstvo. Po sprejetju le-tega se mora konvencijo in protokol obravnavati skupaj kot en inštrument. H konvenciji doda nov odstavek, in sicer vključi kot kriminalno dejanje uporabo vseh naprav, snovi ali orožja, ki bi lahko poškodovali ljudi ne samo v letalih, ampak tudi na letališčih. (Generalna skupščina 1988c)

5. Konvencija o preprečevanju in kaznovanju kaznivih dejanj, storjenih proti osebam pod mednarodnim varstvom, vključno z diplomatskimi agenti⁵

Ta konvencija prepoveduje napade na državne funkcionarje in predstavnike države. Osebe, ki so s konvencijo zaščitene, definira že v prvem členu. To so: predsednik države, predsednik vlade in minister za zunanje zadeve, ko sta v tuji državi, ter predstavniki ali funkcionarji države ali mednarodne organizacije, ki so upravičeni do posebne zaščite pred napadi. Konvencija kriminalizira naslednja dejanja, grožnje in poskuse teh dejanj: umor, ugrabitev ali drug napad na človekovo svobodo, napad na uradne prostore teh oseb pa tudi napad na njihova domovanja ali prevozna sredstva, ki bi lahko ogrožal njihovo svobodo. (Generalna skupščina 1973)

6. Mednarodna konvencija o kaznivem dejanju jemanja talcev⁶

Konvencija kriminalizira dejanja in poskuse dejanj osebe, ki zajame ali pridrži ter grozi z ubojem, poškodbami ali nadaljnjim pridržanjem druge osebe z namenom, da bi kot pogoj za izpustitev talcev izsilila od neke države, mednarodne organizacije, osebe ali skupine oseb, da storijo neko dejanje ali se le-tega vzdržijo. (Generalna skupščina 1979b)

7. Konvencija o fizičnem varovanju jedrskih materialov⁷

Nanaša se na jedrski material (predvsem plutonij in uran) med mednarodnim in tudi notranjim prevozom, ki se uporablja v mirovne namene. Konvencija kriminalizira nezakonito posedovanje, uporabo, prevoz, krajo in grožnje z uporabo jedrskega

⁴ *Protocol on the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation* (podpisan v Montrealu 24. februarja 1988, stopil v veljavo 20. februarja 1977, št. pogodbenic: 167)

⁵ *Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons including Diplomatic Agents* (podpisana v New Yorku 14. decembra 1973, stopila v veljavo 20. februarja 1977, št. pogodbenic: 171)

⁶ *International Convention against the Taking of Hostages* (podpisana v New Yorku 17. decembra 1979, stopila v veljavo 3. junija 1983, št. pogodbenic: 166)

⁷ *Convention on the Physical Protection of Nuclear Material* (podpisana na Dunaju 26. oktobra 1979, stopila v veljavo 8. februarja 1987, št. pogodbenic: 139)

materiala z namenom povzročiti smrt ali resne poškodbe ljudem ali njihovi lastnini. (Generalna skupščina 1979a)

S sprejetjem amandmaja k tej konvenciji 8. julija 2005 so se države pravno obvezale k varovanju jedrskih ustanov in materialov ter k razširjenemu sodelovanju. (United Nations Department of Public Information 2008a)

8. Konvencija o zatiranju protipravnih dejanj zoper varnost pomorske plovbe⁸

Po vsebini je zelo podobna Konvenciji o kaznivih dejanjih in nekaterih drugih dejanjih, storjenih na letalih, bistvena razlika je le v tem, da se ta pogodba nanaša na plovila ter morsko plovbo. Kot kaznivo dejanje se obravnava vsak prevzem, poskus prevzema ali sodelovanje pri prevzemu nadzora nad ladjo s silo, grožnjami ali ustrahovanjem, vsako nasilje, ki ogroža varno plovbo, in namestitev kakršnekoli destruktivne naprave ali snovi, ki bi plovilo lahko uničila ali poškodovala. Tako osebo lahko kapitan ladje pridrži in jo ob prihodu na kopno države podpisnice tej državi tudi izroči. (Generalna skupščina 1988a)

Protokol, ki je bil leta 2005 sprejet k tej konvenciji, poleg tega kriminalizira uporabo ladje za dosego terorističnih dejanj, prevoz materialov, ki bi lahko bili uporabljeni v takih dejanjih, ter tudi oseb, ki bi jih lahko storile. (United Nations Department of Public Information 2008a)

9. Protokol o zatiranju protipravnih dejanj zoper varnost fiksnih ploščadi na kontinentalnem šelfu⁹

Protokol razširi Konvencijo o zatiranju protipravnih dejanj zoper varnost pomorske plovbe tako, da doda področje, na katerem so enaka dejanja kazniva, to so stalne morske ploščadi. Protokol vzpostavi pravni režim, ki se ga na teh ploščadih uporablja, kadar so tam storjena dejanja, opisana tudi v Konvenciji o zatiranju protipravnih dejanj zoper varnost pomorske plovbe. (Generalna skupščina 1988b)

Protokol iz leta 2005, sprejet k tej konvenciji, poleg tega kriminalizira uporabo ploščadi za dosego terorističnih dejanj. (United Nations Department of Public Information 2008a)

⁸ *Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation* (podpisana v Rimu 10. marca 1988, stopila v veljavo 1. marca 1992, št. pogodbenic: 151)

⁹ *Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf* (podpisan v Rimu 10. marca 1988, stopil v veljavo 1. marca 1992, št. pogodbenic: 139)

10. Konvencija o označevanju razstreliv zaradi njihovega odkrivanja¹⁰

S to konvencijo se države zavežejo sprejeti take ukrepe, ki so potrebni za prepoved in preprečitev izdelovanja in uporabe neoznačenega plastičnega eksploziva ter transporta le-tega v ali iz države. Prav tako bodo izvajale strog in učinkovit nadzor nad posedovanjem in transportom tega eksploziva, ki je bil na ozemlju države, preden je ta konvencija stopila v veljavo. Takšne eksplozive naj države čim prej oz. najpozneje v treh letih od datuma, ko je pogodba stopila v veljavo, uničijo, porabijo ali označijo. Ustanovi se tudi Mednarodna tehnična komisija za razstreliva (*International Explosives Technical Commission*), ki ocenjuje tehnični razvoj na področju izdelave, označevanja in odkrivanja plastičnega eksploziva ter svojo oceno poroča državam članicam ali daje priporočila Svetu mednarodne organizacije za civilno letalstvo (*Council of International Civil Aviation Organisation*). (Generalna skupščina 1991)

11. Mednarodna konvencija o zatiranju terorističnih bombardiranj¹¹

Konvencija osebam, ki so osumljene bombnih napadov, odreka zatočišče. Razvije režim univerzalne pristojnosti nad nezakonito in namerno uporabo eksploziva ali drugih smrtonosnih naprav na javnem mestu z namenom ubiti ali povzročiti resne telesne poškodbe ali znatno uničenje javnega mesta. Takega kaznivega dejanja, kaznovanega s strogimi kaznimi, je lahko obtožena oseba, ki to stori, ali njen pomočnik in ni opravičljivo z nobenimi ideološkimi, religioznimi ali drugimi razlogi. (Generalna skupščina 1997)

12. Mednarodna konvencija o zatiranju financiranja terorizma¹²

S to konvencijo skušajo države preprečiti financiranje terorističnih dejanj. Kot kaznivo se obravnava vsako dejanje ali poskus dejanja, ki neposredno ali posredno, nezakonito in namerno zbira denar, ki bi se kasneje uporabljal za povzročitev smrti, škode, izsiljevanja držav ali organizacij ali drugih dejanj, ki so opisana v teh konvencijah. Če se odkrije takšna sredstva za financiranje, morajo države sprejeti take ukrepe za

¹⁰ *Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection* (podpisana v Montrealu 1. marca 1991, stopila v veljavo 21. junija 1998, št. pogodbenic: 139)

¹¹ *International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings* (podpisana v New Yorku 15. decembra 1997, stopila v veljavo 23. maja 2001, št. pogodbenic: 161)

¹² *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism* (podpisana v New Yorku 19. decembra 1999, stopila v veljavo 10. aprila 2002, št. pogodbenic: 167)

identifikacijo, zamrznitev in zaseg teh fondov ter sodni pregon ali izročitev tistih oseb, ki so jih zbirale. (Generalna skupščina 1999)

13. Mednarodna konvencija o zatiranju jedrskega terorizma¹³

Konvencija pokriva širok spekter dejanj in možnih tarč, med njimi tudi jedrske elektrarne ter reaktorje. Kot kriminalna dejanja, ki so sankcionirana, opiše vse grožnje in namere ter tudi sodelovanje pri napadu na te objekte. Konvencija državam pomaga, da se soočijo tako s kriznimi situacijami kot tudi s pokriznimi: najprej jim pomaga, da rešijo nastalo situacijo, nato pa da varno izročijo jedrski material Mednarodni organizaciji za jedrsko energijo (*International Atomic Energy Agency - IAEA*). (Generalna skupščina 2005b)

Pomemben prispevek, ki ga te konvencije prispevajo k boju proti terorizmu, je, da so države obvezane na svojem ozemlju ukrepati proti določenim dejanjem in storilcem teh dejanj ter zagotoviti primerno zakonodajo za soočanje s temi zločini. Režim, ki je utemeljen na pogodbah, igra pomembno vlogo v boju proti terorizmu. Prvič, režim artikulira in krepi normo, da je terorizem neopravičljiv način političnega delovanja. Poleg tega teroristom preprečuje dostop do orožja za množično uničevanje. Tretja dobra lastnost režima je, da ustvarja mehanizme, s katerimi se teroriste privede pred roko pravice. (Association of the Bar of the City of New York 2006, 1-2)

Vendar pa imajo konvencije tudi določene pomanjkljivosti. Bolj kot na preprečevanje se namreč nanašajo in osredotočajo na preganjanje terorizma in so bile sprejete po tem, ko se je neki napad ali podobna situacija že zgodil. Poleg tega obstajajo tudi področja, ki jih te konvencije ne zajemajo (npr. atentati na ljudi, ki niso uradniki npr. novinarji, poslovneži; ne zajemajo napadov na druga prevozna sredstva, denimo na vlake, avtobuse ter lažnih napadov). Še ena slabost je, da niso univerzalne in ne ustvarijo nobenega telesa, ki bi imel nadzor nad izvajanjem obveznosti, ki izhajajo iz konvencij. Prav tako pa ne predvidevajo nobenih sankcij za kaznovanje držav, ki se ne držijo tistega, k čemur so se zavezale (npr. ne predajo osumljencev). (Association of the Bar of the City of New York, 6-7)

¹³ *International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism* (podpisana v New Yorku 13. aprila 2005, stopila v veljavo 7. julija 2007, število pogodbenic: 40)

3.2.1.2 CELOVITA KONVENCIJA ZA BOJ PROTI MEDNARODNEMU TERORIZMU

Z resolucijo 210(51) je Generalna skupščina leta 1996 ustanovila Ad hoc odbor proti terorizmu, katerega naloga od sprejetja resolucije Generalne skupščine 110(54) leta 1999 dalje, je bila skupaj s šestim odborom Generalne skupščine, tudi oblikovanje Okvirne celovite konvencije o mednarodnem terorizmu. (Generalna skupščina 1999b)

Cilj konvencije je sprejeti učinkovite ukrepe proti terorizmu ter zagotoviti pregon in kaznovanje teroristov. Prvo verzijo okvirne konvencije, ki je postala osnova za vse nadaljnje debate o celoviti konvenciji, je leta 1996 na 55. seji Generalne skupščine predstavila Indija. Indijski predlog je vseboval definicijo dejanj, opredelil je pristojnosti, od držav zahteval izročitev osumljencev ter pričakoval sodelovanje med državami. Za teroristična dejanja se šteje povzročanje namerne in nezakonite smrti, škode javni ali zasebni lastnini z namenom ustrahovanja prebivalstva ali prisiljevanja vlad ali mednarodnih organizacij v določena dejanja. (Hmoud 2006, 2-3)

Konvencija danes še ni sprejeta, vendar so države članice že dosegle nekatere konsenze (sprejem členov od 3 do 17 ter od 20 do 27). (Subedi 2002, 161-162)

Okvirna celovita konvencija obvezuje države članice k sodelovanju v preprečevanju in kaznovanju terorizma. Teroristična dejanja, ki uradno še niso definirana in pod katera spadajo tudi vsa dejanja, obravnavana v 13. konvencijah, niso opravičljiva in legitimna v nobenem primeru ter naj bodo preganjana in kaznovana z domačim pravom posamezne države. Prav tako države članice ne smejo spodbujati, sodelovati, organizirati, financirati in dopuščati takih dejanj v svoji ali tuji državi. Države se tudi strinjajo s sodnim pregonom teroristov oz. z izročitvijo osumljencev. Zgodovina pogajanj pa je pokazala tudi, da čeprav se države načeloma strinjajo glede pomembnosti zatiranja terorizma, med njimi še vedno ostajajo nestrinjanja, ki preprečujejo, da bi bila konvencija nazadnje sprejeta. (Center for Nonproliferation Studies 2006, 1-2)

Področja, ki povzročajo trenja, so naslednja:

- sprejem definicije terorizma

Nekatere države so bile mnenja, da mora definicija vsebovati tudi državno sponzorirani terorizem in teroristična dejanja držav samih. Njihove nasprotnice pa so menile, da naj

definicija pokriva državno sponzorirani terorizem, vendar pa naj bo državni terorizem podvržen drugim normam – odgovornosti držav samih, prepovedi uporabe sile po Ustanovni listini OZN (UL OZN) in VII. poglavju UL OZN. (Arpad in Silek 2002, 2)

- odnos med terorizmom in nacionalnimi osvobodilnimi gibanji

Debata se je odvijala predvsem o razlikovanju med terorizmom ter legitimnim bojem za samoodločbo in neodvisnost narodov pod tujo okupacijo oz. o obsegu konvencije. Nekatere države so na osnovi pravice narodov do samoodločbe in legitimnosti oboroženega boja, ki je zapisana v številnih resolucijah, zagovarjale stališče, da oborožen boj proti tuji okupaciji, agresiji in kolonializmu z namenom doseganja osvoboditve ter samoodločbe v skladu z mednarodnim pravom ni teroristično dejanje. Nasprotnice pa so menile, da je pravica narodov do oboroženega boja legitimna, vendar se sme odvijati samo pod pogoji oboroženih konfliktov, ter da bi moral biti tako oborožen boj narodov kot tudi oborožene sile obravnavan v mednarodnem humanitarnem pravu in ne v celoviti konvenciji. (Arpad in Silek 2002, 4; Hmoud 2006, 3-4)

- vloga državnih oboroženih sil v oboroženih konfliktih

Nekatere države bi vlogo in dejanja državnih oboroženih sil rade vključile v konvencijo, spet druge pa so mnenja, da so naloge in dejanja državnih sil obravnavana z drugimi normami mednarodnega prava in kot take nimajo mesta v tej konvenciji. (Arpad in Silek 2002, 4)

- odnos med celovito konvencijo in sektorskimi konvencijami

Debata je potekala med tistimi, ki skušajo s celovito konvencijo pridobiti več, kot so pridobile s sektorskimi, in med tistimi, ki nočejo izgubiti tega, kar so pridobile s sektorskimi konvencijami. (Hmoud 2006, 4)

Cilj celovite konvencije je dopolniti obstoječe konvencije, izpolniti vrzeli, ki jih obstoječe konvencije ne obravnavajo, in ne njihova zamenjava, podvajanje ali spodkopavanje. Prav tako je cilj konvencije preskrbeti ogrodja za sodelovanje v primeru, ko so nekatera dejanja že obravnavana v obstoječih konvencijah, določena država pa ni podpisnica le-teh. Če bi bila določena dejanja obravnavana v obeh, celoviti in sektorski konvenciji, bi to predstavljalo potuho državam, da ne ratificirajo sektorskih

konvencij. Poleg tega imajo sektorske konvencije prednost, da vsebujejo bolj specifične in bolj razdelane ukrepe, kot bi jih vsebovala celovita konvencija. V tej debati so države februarja 2002 dosegle dogovor, in sicer so sprejele nov člen, ki pravi, da v primeru, ko sta celovita in sektorska konvencija uporabni za isto dejanje, obveljajo ukrepi sektorske konvencije. (Arpad in Silek 2002, 4-5)

Kljub dolgo trajajoči in neuspešni debati glede sprejetja celovite konvencije proti terorizmu pa je Generalna skupščina od leta 1972 pa do danes napredovala v soočanju z mednarodnim terorizmom, saj so države nekatera nasprotujoča si mnenja tako omilila, da je bilo možno sprejeti skupno strategijo za boj proti terorizmu.

3.1.2 VARNOSTNI SVET

Tudi Varnostni svet je večkrat obravnaval problematiko mednarodnega terorizma. Z resolucijama 579(1985) in 638(1989) je enoglasno obsodil jemanje talcev in ugrabitve, zahteval izpustitev vseh talcev in prosil države, naj sprejmejo ukrepe, ki bi take situacije preprečili. Vse države so bile pozvane, naj postanejo članice vseh obstoječih mednarodnih konvencij in okrepijo medsebojno sodelovanje pri razvoju ukrepov za boj proti mednarodnemu terorizmu. (Varnostni svet 1985; Varnostni svet 1989b)

Leta 1970 in 1989 je Varnostni svet sprejel resoluciji (286(1970) in 635(1989)), ki sta obravnavali in obsodili grožnje civilnemu letalstvu, predvsem tiste z uporabo plastičnih eksplozivov. (Varnostni svet 1970; Varnostni svet 1989a)

Resolucija 635(1989) je vzpostavila Varnostni svet kot glavni instrument boja proti terorizmu. Terorizem je predstavila kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter ustvarila temelje Varnostnega sveta za bodoči boj proti terorizmu. (Haaland Kramer in Yetiv 2007, 412-413.)

Varnostni svet je leta 1992 prvič obravnaval spor na osnovi državno sponzoriranega terorističnega dejanja kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter sprejel resolucijo pod okriljem VII. poglavja UL OZN. (De Jonge Ouadraat 2003, 164)

Ker po obsodbi dveh Libijcev za ugrabitev in uničenje dveh letal Libija kljub resoluciji Varnostnega sveta 731(1992) obtožencev ni predala in ni ustrezno ukrepala proti njim,

je Varnostni svet sprejel resolucijo 748(1992), s katero bi v primeru neizročitve svojih državljanov nad Libijo uvedli ekonomske sankcije (prepoved vseh letov v in iz Libije, prepoved zagotavljanja zalog letal in njihovih delov, orožja, tehnične pomoči in svetovanja, odpoklic osebja OZN iz Libije, izgon vseh Libijcev, osumljenih terorističnih dejanj, z ozemlja držav članic OZN, prepoved obratovanja vseh libijskih letalskih družb). (Varnostni svet 1992a; Varnostni svet 1992b)

Ponovno je Varnostni svet sankcije pod okriljem VII. poglavja UL OZN sprejel leta 1996 po poskusu atentata na egiptovskega predsednika v Etiopiji. Z resolucijo 1044(1996) je obsodil poskus in pozval vlado Sudana, naj izroči osumljence Etiopiji. Sudan tega ni storil, zato je Varnostni svet pod okriljem VII. poglavja UL OZN sprejel resolucijo 1054(1996), ki državam narekuje zmanjšanje števila osebja OZN v Sudanu ter omejitev vstopa in prehoda članov sudanske vlade in vojske čez njihovo ozemlje. (Varnostni svet 1996a; Varnostni svet 1996b)

Z resolucijo 1189(1998) pa je Varnostni svet obsodil teroristična napada v Keniji in Tanzaniji ter pozval države k sodelovanju za čimprejšnjo privedbo odgovornih oseb pred roko pravice. (Varnostni svet 1998)

3.2.2.1 RESOLUCIJA 1267

Pomemben korak na poti boja proti terorizmu je tudi resolucija 1267(1999), s katero je Varnostni svet pozval talibane, naj prenehajo dajati zatočišče teroristom in naj izročijo Osamo bin Ladna ustreznim organom. Poleg tega je bil ustanovljen tudi Odbor 1267 (*1267 Committee* imenovan tudi *The Al-Qaida and Taliban Sanctions Committee*), ki s pomočjo Skupine za analitično podporo in nadzor sankcij (*Analytical Support and Sanctions Monitoring Team*) nadzoruje izvajanje sankcij proti talibanskemu režimu in posledično proti Al Kaidi ter posameznikom, skupinam, podjetjem in drugim, ki so povezani z njo ter so zapisani na seznamu oseb ter drugih povezanih z Al Kaido (*Consolidated list*). Odbor je eno od treh pomožnih teles, ki jih je ustanovil Varnostni svet za boj proti terorizmu. Sankcije, sprejete pod okriljem VII. poglavja UL OZN, zajemajo prepoved vzletanja in pristajanja talibanskih letal ter zamrznitev imetja oseb, ki so povezane s talibani in Al Kaido. (Varnostni svet 1999a)

Z nadaljnjimi resolucijami so se sankcije okrepile oziroma nekatere tudi omilile. Resolucija 1333(2000) je razširila letalski in finančni embargo, in sicer sta odslej

vključevala zamrznitev vseh sredstev Osame bin Ladna in njegovih sodelavcev, v Afganistanu se je vzpostavil embargo na orožje na območju, ki ga obvladujejo talibani, ter embargo na določene kemikalije. Poleg tega je Varnostni svet prepovedal prodajo orožja in vojaške opreme talibanom, dajanje vojaške tehnične pomoči, odpoklical je vse vojaško osebje in zaprl vse talibanske urade. (Varnostni svet 2000)

Resolucija 1363(2001) ustanovi mehanizem za nadzor spoštovanja sankcij, ki so bile sprejete z resolucijama 1267(1999) in 1333(2000). Mehanizem sestavlja Skupina za nadzor (*Monitoring group*), katere naloga je nadzor implementacije ukrepov, predvsem na področju embarga na orožje, protiteroristične zakonodaje, pranja denarja, finančnih transakcij in trgovine z drogami. Drugi del mehanizma pa je Skupina za podporo izvajanju sankcij (*Sanctions Enforcement Support Team*), ki deluje na področju carine in varnosti na mejah. (Varnostni svet 2001a) Z resolucijo 1390(2002) je Varnostni svet ukinil letalski embargo resolucije 1267(1999), razširil finančni embargo ter vzpostavil prepoved potovanja Osame bin Ladna in njegovih sodelavcev v države članice OZN. (Varnostni svet 2002a) Ukrepi zamrznitve sredstev oseb, ki so povezane s talibani, se z resolucijo 1452(2002) omilijo tako, da omejitve ne veljajo za osnovne stroške (nakup hrane, zdravil, plačilo hipotek, davkov ...) in za tiste stroške, ki jih odobri Odbor 1267. (Varnostni svet 2002b) Resolucija 1455(2003) izboljša implementacijo doslej sprejetih ukrepov in zaključi, da jih je potrebno po dvanajstih mesecih ponovno pregledati. (Varnostni svet 2003) Podobna določila so zajeta tudi v resoluciji 1526(2004), ki države prosi, da za vpis na seznam oseb ter drugih povezanih z Al Kaido, pridobijo natančne informacije o povezanosti z Al Kaido ter ustanovi Skupino za analitično podporo ter nadzor sankcij (*Analytical Support and Sanctions Monitoring Team*). (Varnostni svet 2004a) Resolucija 1617(2005) poleg tega ponudi tudi definicijo pojma »povezani z« (*associated with*) Al Kaido, Osamo bin Ladnom ali Talibani. Posameznik, skupina ali podjetje je povezan z Al Kaido, Osamo bin Ladnom ali talibani, če z njimi ali za katerokoli njihovo celico, skupino ali enoto:

- sodeluje pri financiranju, načrtovanju, pripravi ali izvajanju dejanj skupaj z njimi, v njihovem imenu ali z njihovo podporo,
- dobavlja, prodaja ali dostavlja orožje ali podoben material,
- rekrutira ljudi,
- kakorkoli podpira njihove aktivnosti. (Varnostni svet 2005a)

Leta 2006 je Varnostni svet z resolucijo 1699(2006) zaprosil Generalnega sekretarja za povečanje sodelovanja med OZN in Interpolom-om. (Varnostni svet 2006a) Istega leta je bila sprejeta tudi resolucija 1730(2006), ki sprejme postopek izbrisa s seznama oseb ter drugih povezanih z Al Kaido, pri čemer postopek vodi Sekretariat. Poleg tega zaprosi, da se doslej sprejete sankcije pregledajo. (Varnostni svet 2006b) Resolucija 1735(2006) natančneje obravnava dotlej sprejete ukrepe, ki naj bodo ponovno pregledani čez 18 mesecev, ter vpelje nekatere novosti. V postopek dodajanja imen na seznam oseb in drugih povezanih z Al Kaido vpelje nov obrazec, ki zahteva čim bolj natančne informacije o osumljeni osebi. Države tudi prosijo za predajo imen oseb, ki so povezane s talibani. Za izbris s seznama so pomembni trije pogoji: ali je bila oseba na seznam uvrščena po pomoti, ali oseba ne izpolnjuje več pogojev za vpis na seznam in ali je oseba umrla. Za sprostitev sredstev za osnovne nakupe (resolucija 1452(2002)) se rok odobritve podaljša z dva na tri dni. Za implementacijo vseh ukrepov je treba sprejeti ustrezne postopke. (Varnostni svet 2006c) Tudi resolucija 1822(2008) sprejme natančnejše ukrepe, in sicer ponovno potrdi vse sprejete ukrepe in embarge, ki se nanašajo na osebe na seznamu oseb in drugih, povezanih z Al Kaido. Države naj pri predaji imen oseb, ki naj bi se jih dodalo na seznam, identificira tiste informacije, ki so lahko javno dostopne, poleg tega naj bo na spletni strani odbora povzetek razlogov za vključitev na seznam. Vsa imena na seznamu je treba pregledati do 30. junija 2010, nato pa jih pregledovati enkrat letno. (Varnostni svet 2008) Zadnja sprejeta resolucija (1904(2009)) pa poleg tega ustanovi pisarno varuha človekovih pravic, katerega naloga je pomoč Odboru 1267 pri izbrisu imen s seznama. (Varnostni svet 2009)

Pomembna je tudi resolucija 1269(1999) s katero je Varnostni svet pozval vse države k sodelovanju pri preprečevanju in zatiranju terorizma. Resolucija je bila predhodnica bodočega intenzivnega protiterorističnega delovanja Varnostnega sveta. (Varnostni svet 1999b)

Glavni instrument in vodilo boja proti terorizmu v 90. letih prejšnjega stoletja so bile ekonomske sankcije. S sprejetimi sankcijami proti omenjenim državam so v OZN skušali doseči ne samo izročitev osumljencev, temveč tudi širitev nekega splošnega sporočila ter spremembo obnašanja držav, ki sponzorirajo terorizem. Terorizma niso izkoreninili, vendar se je takrat uveljavilo mnenje, da je terorizem nelegalen in da se je proti njemu treba boriti kolektivno. Z oznako, da je terorizem grožnja mednarodnemu

miru in varnosti, so sankcije ustvarile podlago za učinkovitejši odziv proti terorizmu po 11. septembru 2001. (De Jonge Ouadraat 2003, 164-166)

Odziv Varnostnega sveta na globalni terorizem v 90. letih prejšnjega stoletja se je oblikoval predvsem na osnovi novosti na področju mednarodnega terorizma: več napadov je bilo usmerjenih proti ameriškim tarčam, povečalo se je število žrtev, terorizem je postal globalen, grožnja, da bi teroristi uporabili kemično, biološko ali jedrsko orožje, je postala realna, ob tem pa je postala vidna tudi vloga državnega terorizma. (prav tam)

V preteklosti je bila Generalna skupščina tista, ki se je aktivno ukvarjala s terorizmom. Po koncu hladne vojne pa je moč opaziti, da Varnostni svet postaja vedno bolj pomemben člen v globalni vojni proti terorizmu. (De Jonge Oudraat 2004, 36)

Generalna skupščina je problem terorizma obravnavala kot splošen mednarodni problem, namesto da bi se posvetila posameznim konfliktom in dogodkom. S takšnim obravnavanjem je ustvarila normativni okvir in spodbudila sodelovanje med državami za oblikovanje svetovnega pravnega okvira. V nasprotju z Generalno skupščino pa je Varnostni svet svojo pot naslavljanja terorizma pričel z odzivom na točno določene dogodke, tako da je sprejel sankcije. Takoj po 11. septembru je Varnostni svet sprejel močne ukrepe, ki so vključevali tudi možnost uporabe oborožene sile za samoobrambo. Protiterorizem, ki je bil pred tem voden s posameznimi dogodki, je hitro postal glavna točka dnevnega reda povsod po svetu. (Boulden in Weiss 2004, 10-13)

4 OZN IN BOJ PROTI TERORIZMU DANES

4.1 GENERALNA SKUPŠČINA

Od leta 1972 do 11. septembra 2001 je Generalna skupščina sprejela 24 resolucij, ki so obravnavale terorizem. Od terorističnega napada na ZDA dalje pa se je to število v zelo kratkem času povečalo, saj je bilo od takrat do danes sprejetih že 34 resolucij. Resolucije 88(56) leta 2001, 27(57) leta 2002, 81(58) leta 2003, 46(59) leta 2004, 43(60) leta 2005, 40(61) leta 2006, 71(62) leta 2007, 129(63) leta 2008 in 118(64) leta 2009 v debato o boju proti terorizmu niso prispevale veliko novega in so bolj ali manj ponovile vsebino vseh prejšnjih resolucij, večinoma gre za obsodbo terorizma in podpore terorizmu, za sodelovanje med državami, sprejemanje protiterorističnih ukrepov, čimprejšnje članstvo v obstoječih mednarodnih instrumentih, izraženo podporo novim članicam. Leta 2007 je Generalna skupščina z resolucijo 71(62) zaprosila vse članice, naj poskrbijo za čimprejšnjo implementacijo Globalne protiteroristične strategije (*United Nations Global Counter-Terrorism Strategy*) in ad hoc odbor, ustanovljen z resolucijo 210(51) naj pospešeno skuša razdelati Okvirno celovito konvencijo o mednarodnem terorizmu (*Draft comprehensive convention on international terrorism*). (Generalna skupščina 2001b; Generalna skupščina 2002a; Generalna skupščina 2003b; Generalna skupščina 2004b; 2005c; Generalna skupščina 2006a; Generalna skupščina 2007c; Generalna skupščina 2008b; Generalna skupščina 2009a)

Večji poudarek je Generalna skupščina posvetila zaščiti človekovih pravic in temeljnih svoboščin, saj se je število resolucij, ki se posvečajo obravnavi boja proti terorizmu ter zaščiti in spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, povečalo. (United Nations Department of Public Information 2008b)

En dan po terorističnem napadu na ZDA, 12. septembra 2001, je Generalna skupščina sprejela tudi resolucijo 1(56), s katero je obsodila napad in zaprosila za mednarodno sodelovanje, da se storilce privede pred roko pravice ter izkorenini terorizem. (Generalna skupščina 2001a)

Posebno pozornost je Generalna skupščina namenila tudi orožju za množično uničevanje oziroma preprečevanju, da bi teroristi imeli dostop do njega. V ta namen je od leta 2002 dalje sprejela tudi sedem resolucij, ki članice prosijo, naj podprejo njena prizadevanja, naj zaostrijo svojo zakonodajo glede orožja za množično uničevanje ter naj med seboj sodelujejo tudi na tem področju. Takšna je vsebina resolucij 83(57) iz leta 2002, 48(58) iz leta 2003 in 80(59) iz leta 2004. Resolucije 78(60) iz leta 2005, 86(61) iz leta 2006, 33(62) iz leta 2007 in 60(63) iz leta 2008 pa članice poleg tega vabijo k čimprejšnjemu podpisu Mednarodne konvencije o zatiranju jedrskega terorizma (*International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism*). Veliko skrbi in strahu povzročajo tudi radioaktivni materiali, zato je Generalna skupščina leta 2005 sprejela resolucijo 73(60) in leta 2007 resolucijo 46(62) s podobno vsebino. (Generalna skupščina 2002b; Generalna skupščina 2003a; Generalna skupščina 2004c; Generalna skupščina 2005d; Generalna skupščina 2006b; Generalna skupščina 2007a; Generalna skupščina 2008a; Generalna skupščina 2005č; Generalna skupščina 2007b)

Veliko skrb v mednarodni skupnosti povzroča naraščanje jemanja talcev, zato je Generalna skupščina leta 2002 in 2006 sprejela resoluciji 220(57) in 172(61), v katerih ta dejanja označi za nedopustna in neopravičljiva, kliče k takojšnji izpustitvi vseh talcev ter poziva države k sodelovanju in sprejetju ukrepov za preprečevanje in kaznovanje jemanja talcev. (Generalna skupščina 2002č; Generalna skupščina 2006č)

Najpomembnejša izmed vseh resolucij, sprejetih po 11. septembru 2001, pa je resolucija Generalne skupščine 288(60), s katero je leta 2006 sprejela Globalno strategijo za boj proti terorizmu.

4.1.1 GLOBALNA STRATEGIJA ZA BOJ PROTI TERORIZMU

Potrebo po združitvi različnih protiterorističnih aktivnosti OZN v skupen okvir ter razvoj globalne protiteroristične strategije je prvič izrazil Visoki odbor za grožnje, izzive in spremembe (*High-level Panel on Threats, Challenges and Changes*) v svojem poročilu leta 2004. Na podlagi teh predlogov je takratni Generalni sekretar Kofi Annan leta 2005 predstavil svoje predloge za celovito protiteroristično strategijo. Strategija je bila utemeljena na petih ključnih elementih:

- odvratanje skupin od zatekanja k terorizmu,

- preprečevanje teroristom dostopa do sredstev za izvedbo njihovih napadov,
- odvracanje držav od tega, da podpirajo teroriste,
- razvoj državnih kapacitet za boj proti terorizmu,
- zaščita človekovih pravic v kontekstu terorizma in protiterorizma. (United Nations Department of Public Information 2008c)

Na vrhu leta 2005 so svetovni voditelji obsodili terorizem ne glede na njegov izvor, namen in izvajalca. Poleg tega so države članice pozvali, naj sprejmejo skupno strategijo proti terorizmu, ki jo je predlagal Kofi Annan, ter da naj nadaljujejo svojo pot boja k sprejetju celovite konvencije proti terorizmu in definicije terorizma. Prav tako so podprli predloge strategije Generalnega sekretarja ter z namenom doseganja koordiniranega in doslednega odgovora terorizmu na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni prosili Generalno skupščino, da elemente strategije poglobi. Na podlagi vrha in resolucije Generalne skupščine 1(60), sprejete na vrhu, je Generalni sekretar svoje predloge podrobneje razdelal v svojem poročilu, izdanem maja 2006, z naslovom *Združeni proti terorizmu: priporočila za globalno protiteroristično strategijo (Uniting against terrorism: recommendations for a global counter-terrorism strategy)*. V poročilu je natančno opredelil vseh pet stebrov in predlagal ukrepe za izboljšanje obstoječih aktivnosti OZN za boj proti terorizmu. Na osnovi njegovih priporočil je Generalna skupščina na svoji 60. seji 8. septembra 2006 z resolucijo 288(60) soglasno sprejela Globalno strategijo za boj proti terorizmu. (prav tam)

Strategija temelji na močni in enoglasni obsodbi terorizma, ponuja konkretne ukrepe za odpravo pogojev, ki vodijo v širjenje terorizma, in pogojev, ki utrjujejo individualno in kolektivno sposobnost držav za preprečevanje terorizma, boj proti terorizmu, spoštovanje človekovih pravic ter pravne države. Sprejeta je v obliki resolucije z aneksom in utemeljena na štirih stebrih:

1. Ukrepi za naslavljanje pogojev, ki lahko vodijo v terorizem, med katere sodijo:
 - miroljubno reševanje sporov,
 - iniciative in programi za spodbujanje dialoga, tolerance, izobraževanja, razvoja in socialne vključenosti,
 - vzpostavitev sistema pomoči za žrtve terorizma in njihove družine,
 - sodelovanje.
2. Ukrepi za preprečevanje terorizma in boj proti terorizmu:

- vzdržanje organiziranja, sodelovanja, financiranja, spodbujanja ali toleriranja terorističnih aktivnosti,
 - sodelovanje držav,
 - odklonitev dajanja zatočišča teroristom,
 - preprečevanje izkoriščanja sistema političnega azila,
 - privedba teroristov pred sodišče,
 - vzpostaviti enotno bazo podatkov o bioloških incidentih ter preprečiti, da bi bil biotehnološki napredek uporabljen v teroristične namene,
 - vključenost civilne družbe, regionalnih in subregionalnih organizacij ter razvoj partnerstva s privatnim sektorjem,
 - zminimalizirati grožnjo terorizma na internetu,
 - izboljšanje mejnih in carinskih kontrol ter varnosti izdajanja identifikacijskih in potovalnih dokumentov,
 - koordinacija odgovora na morebitne jedrske, kemične, biološke ali radioaktivne teroristične napade,
 - izboljšanje zaščite in varosti najranljivejših tarč, kot so infrastruktura in javni prostori.
3. Ukrepi za vzpostavitev državnih kapacitet za preprečevanje in boj proti terorizmu ter povečanje vloge OZN v tej smeri, ki so naslednji:
- spodbujanje financiranja protiterorističnih ukrepov,
 - racionaliziranje državnih poročevalskih obveznosti, predvsem v izogib podvajanju dokumentov,
 - bolj redna in pogosta izmenjava informacij,
 - izboljšanje skladnosti in učinkovitosti protiteroristične tehnične pomoči z namenom, da bi lahko vse države učinkovito opravljale svojo vlogo,
 - učinkovitejša in usklajena Delovna skupina za implementacijo protiterorističnih ukrepov (*Counter-terrorism Implementation Task Force - CTITF*).
4. Ukrepi za zagotovitev spoštovanja človekovih pravic in pravne države kot osnovnih temeljev boja proti terorizmu.

Prav tako so države članice pozvali, naj čim prej postanejo članice vseh obstoječih konvencij proti terorizmu, naj dosežejo dogovor o celoviti konvenciji ter naj izvršijo vse resolucije Generalne skupščine in Varnostnega sveta, ki se nanašajo na boj proti terorizmu. (A/RES/60/288)

4.2 VARNOSTNI SVET

Podobno kot Generalna skupščina je tudi Varnostni svet po 11. septembru 2001 sprejel večje število resolucij, ki obravnavajo terorizem, kot pred napadom na ZDA. Od leta 1989 pa do 11. septembra 2001 je Varnostni svet sprejel dvanajst resolucij, po tem datumu pa kar 32 resolucij, ki obravnavajo terorizem. Osem od 32 resolucij obsoja točno določene teroristične napade po vsem svetu, 18 jih razširja mandate prej sprejetih resolucij, resolucije, ki vpeljejo novosti in ustanovijo nova pomožna telesa za boj proti terorizmu, pa so 1368(2001), 1373(2001), 1535(2004), 1540(2004), 1566(2004) in 1624(2005).

4.2.1 RESOLUCIJA 1368

Pred 11. septembrom 2001 je imela v OZN glavno vlogo v boju proti terorizmu Generalna skupščina. Po napadu na ZDA pa je večjo vlogo prevzel Varnostni svet, ki je agendo iz preprečevanja nastanka terorizma spremenil v boj proti terorizmu. (Cortright 2005, 4)

Že dan po napadu, torej 12. septembra 2001, je Varnostni svet z resolucijo 1368(2001) obsodil svetovni teror in napad na ZDA, ki ga je obravnaval kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti. Kot odgovor na taka dejanja je priznal pravico do samoobrambe pod okriljem 51. člena UL OZN. (Varnostni svet 2001b)

S tem, ko so sprejeli resolucijo, s katero je kot posledica pravice do samoobrambe dovoljena enostranska uporaba sile proti terorističnim napadom, so sprejeli tudi določena tveganja, ki so povezana s splošno prepovedjo uporabe sile. Prav tako pa se je s sprejetjem te resolucije boj proti terorizmu spremenil – prej je temeljil na ekonomskih sankcijah, sedaj pa je bil prenešen na vojaške odzive. (De Jonge Ouadraat 2003, 169)

Varnostni svet je terorizmu začel posvečati več pozornosti. To se je zgodilo predvsem iz naslednjih razlogov:

- število žrtev terorizma se je povečalo,
- teroristične skupine so začele delovati in sodelovati v globalnem omrežju,
- strah pred uporabo kemičnega, biološkega ali jedrskega orožja za doseg terorističnih ciljev se je povečal,

- izkazalo se je, da nekatere države podpirajo terorizem. (De Jonge Ouadraat 2004, 30)

4.2.2 RESOLUCIJA 1373

Še pomembnejši korak Varnostnega sveta v boju zoper terorizem je bilo enoglasno sprejetje resolucije 1373 28. septembra 2001. Resolucija 1373 je temelj boja OZN proti terorizmu ter spada pod VII. poglavje UL OZN, saj terorizem obravnava kot eno izmed svetovnih groženj mednarodnemu miru in varnosti. V Varnostnem svetu so prvič uporabili pooblastila VII. poglavja UL OZN in vsem državam članicam ukazali, naj storijo nekatera dejanja oziroma naj se nekaterih vzdržijo. (Cardenas 2004, 1)

Z resolucijo 1373 se je prepoved terorizma in boj proti njemu pričel globalizirati. (De Jonge Ouadraat 2003, 169)

Resolucija v osnovi povzame konvencije Generalne skupščine in iz njih vzame določene elemente, ki postanejo zavezujoči za vse. Ti ukrepi so:

- preprečevanje financiranja terorizma s tem, da se zamrznejo vsa finančna sredstva ali drugi viri vsem tistim osebam, ki storijo ali imajo namen storiti teroristično dejanje, in vsem tistim, ki pomagajo in podpirajo taka dejanja,
- teroristična dejanja se v domačem pravu smatra kot resno kriminalno dejanje, ki se kaznuje z ustrezno kaznijo in
- sprejetje takih ukrepov za begunce, da se zagotovi, da taka oseba ni načrtovala, pospeševala ali sodelovala pri terorističnem dejanju. (Varnostni svet 2001c)

Morarji (Morarji 2005, 60-61) trdi, da se resolucija osredotoča na štiri programska področja:

- kriminaliziranje terorističnih dejanj in prepoved podpore teroristov - gre za prepoved rekrutiranja teroristov, prepoved dajanja zatočišča in prehoda čez državo ter zagotovitev, da je domača zakonodaja dovolj stroga, da kaznuje kršitelje;
- prepoved financiranja teroristov in njihovih dejanj - kriminalizira se zbiranje sredstev za teroriste, prav tako pa se zamrzne vsa finančna sredstva, do katerih bi teroristi lahko imeli dostop;
- razvoj mehanizmov za izmenjavo informacij med državami;

- spodbujanje držav, da postanejo članice obstoječih mednarodnih konvencij in protokolov.

Cilj resolucije 1373 ni definirati terorizem ali imenovati in naštetiti teroriste in teroristične skupine. Cilj te resolucije je širši: povečati delo vlad držav v boju proti terorizmu. To pa pomeni, da skuša v vseh državah nadgraditi kapacitete nacionalne zakonodaje za boj proti terorizmu. Poleg tega, da od držav zahteva, naj storijo določene korake v boju proti terorizmu ter jih k temu zaveže, je pomemben preskok te resolucije v primerjavi s pred tem sprejetimi trinajstimi konvencijami v tem, da ta resolucija zavezuje vse države članice OZN, in ne, kot pri konvencijah, samo tistih, ki jo ratificirajo. (Human Rights Watch 2003, 4)

Morarji (Morarji 2005, 11) meni, da zaradi uporabe fraze »*shall take certain actions*« namesto šibkejše besede »*should*«, ta resolucija ne predstavlja le pomembne spremembe v vlogi in funkciji, ki jo ima Varnostni svet, temveč kodificira tudi mišljenje, da je boj proti terorizmu kolektivna odgovornost.

4.2.2.1 PROTITERORISTIČNI ODBOR (COUNTER-TERRORISM COMMITTEE – CTC)

Novost, ki je bila sprejeta s to resolucijo, je tudi ustanovitev drugega pomožnega telesa Varnostnega sveta za boj proti terorizmu - Protiterorističnega odbora (CTC). Sestavljajo ga vse članice Varnostnega sveta, njegove naloge pa so nadzor izpolnjevanja obveznosti, ki izhajajo iz resolucije, in pomoč državam pri izboljšanju zmožnosti za boj proti terorizmu. Države izpolnjevanje obveznosti dokazujejo s tem, da odboru v pregled pošiljajo poročila. CTC zmožnosti držav za boj proti terorizmu preverja na treh stopnjah:

- na prvi preveri, ali države sploh imajo tako zakonodajo, ki se lahko sooči s terorizmom;
- nato skuša izboljšati državne izvršne mehanizme, da bi se protiteroristična zakonodaja lažje implementirala;
- tretja stopnja pa se osredotoča na implementacijo te zakonodaje in izvršnih mehanizmov, da se teroriste in njihove privrženice privede pred roko pravice. (Varnostni svet 2001c)

Vendar pa CTC ni tisti, ki državam ponuja pomoč pri implementaciji. Je le posrednik med državami, ki pomoč potrebujejo, in tistimi, ko jo zagotavljajo.

Spoštovanje obveznosti iz resolucije je bilo nadpovprečno. Kar vseh 191 držav članic OZN je oddalo prvo poročilo, večina pa jih je oddala tudi drugo in tretje. Ta zavezanost in spoštovanje obveznosti kažeta na to, da vse države podpirajo in pripisujejo velik pomen boju proti terorizmu, ki ga izvaja OZN. Oddaja poročil kaže tudi na to, da države sprejemajo in izvajajo konkretne ukrepe, da bi se lahko uspešno borile proti terorizmu. Kljub temu, da so vse države oddale poročila, pa jih večina ne izpolnjuje obveznosti, kot bi jih morala. Lahko jih razdelimo na štiri skupine. Prvo skupino predstavljajo tiste države, ki obveznosti izpolnjujejo ter spadajo med najbolj razvite države sveta, ki imajo pravne in administrativne kapacitete za izpolnjevanje obveznosti. Okoli šestdeset držav je v prehodu in vedno bolj izpolnjujejo svoje obveznosti. Te države vpeljujejo potrebne zakonodajne, administrativne in uredbene spremembe za uspešen boj proti terorizmu. Največjo skupino predstavlja okoli sedemdeset držav, ki se s programom boja proti terorizmu strinjajo in ga podpirajo, vendar imajo velike težave že s tem, ko se na svojem teritoriju soočajo z oboroženimi konflikti in revščino ter jim zato boj proti terorizmu ne predstavlja največje prioritete. Tem državam večinoma manjkajo že osnovne zakonodajne in administrativne kapacitete, da bi se lahko soočile s terorizmom. Zato se te države poslužujejo ponujene tehnične in druge pomoči, da bi razvile kapacitete ter vsaj minimalno izpolnile svoje obveznosti. Zadnjo skupino držav pa sestavlja okoli dvajset držav, ki minimalne pogoje za boj proti terorizmu že imajo razvite, vendar so se odločile, da obveznosti ne bodo izpolnjevale. Nekatere od teh držav stojijo v prvih vrstah boja OZN proti terorizmu, zato ta njihov upor šibi celoten trud OZN. (Cortright 2005, 7-8)

Mandata resolucij 1267 in 1373 se v nekaterih točkah prepletata in prekrivata. Oba sodelujeta s strokovnjaki, ki imajo zaradi svojega strokovnega in profesionalnega znanja določeno stopnjo avtonomije na svojem področju ter morajo obema odboroma redno poročati in dajati priporočila. Kljub skupnim nalogam in načinu dela sta oba odbora dolgo delovala ločeno. Šele kasneje so v obeh sprejeli odločitev, da je potrebno sodelovati, si izmenjavati informacije in skupaj poročati Varnostnemu svetu. Odbora pa se med seboj tudi razlikujeta. Poglavitna razlika je v njihovih osnovnih nalogah. Medtem ko Odbor 1267 identificira in omejuje točno določene teroriste, CTC stremi k

izoblikovanju globalnih standardov za preventivo in odvrčanje od terorizma pa tudi k iskanju in kaznovanju teroristov. Prav tako se odbora razlikujeta glede načina doseganja ciljev. Prvi jih dosega s prisilnimi akcijami nad teroristi, da bi spremenili svoje vedenje, drugi pa služi kot nekakšen vmesnik med tistimi, ki pomoč zagotavljajo, in tistimi, ki jo potrebujejo. (Foot 2007)

4.2.3 RESOLUCIJA 1535

Januarja leta 2004 je predsednik CTC v svojem poročilu predstavil probleme CTC pri implementaciji resolucije 1373. Njegova vloga naj bi bila premalo aktivna, ni znal oceniti potreb držav, sodelovanje med državami in organizacijami je bilo prešibko. Zato je bila predlagana reforma, da bi se stanje spremenilo. (Association of the bar of the city of New York 2006, 12-13)

Marca leta 2004 je Varnostni svet z resolucijo 1535 skušal poživiti CTC, zato so ustanovili Protiteroristični izvršni direktorat (*Counter Terrorism Executive Directorate - CTED*). S tem so skušali odpraviti slabost CTC, ki ni imel pooblastil, da bi obiskoval posamezne države in preverjal, ali so informacije, ki so bile podane v poročilih, resnične. CTED pa je s to resolucijo ta pooblastila imel. (Varnostni svet 2004b)

4.2.4 RESOLUCIJA 1540

Aprila leta 2004 je Varnostni svet z resolucijo 1540 še povečal delo OZN v boju proti terorizmu. Ta resolucija je državam, po zgledu resolucije 1373, prepovedovala dajati podporo vsem nedržavnim akterjem, ki skušajo pridobiti biološko, kemijsko ali jedrsko orožje (orožje za množično uničevanje). Ustanovila je tudi Odbor 1540 (*1540 Committee*) za nadzor implementacije določb. (Varnostni svet 2004c)

4.2.5 RESOLUCIJA 1566

Naslednji korak OZN pa je nastopil po pokolu v Beslanu¹⁴, in sicer so sprejeli resolucijo 1566, v kateri so države pozvali, naj sprejmejo ukrepe proti skupinam, ki niso zajete v resoluciji 1267 in se ukvarjajo s terorističnimi dejavnostmi. Resolucija je še močnejše pozvala države k sodelovanju ter ustanovila delovno skupino (*1566 Working Group*), ki naj bi preučila, kakšne ukrepe je še potrebno sprejeti za uspešen boj proti terorizmu. (Varnostni svet 2004č)

¹⁴ 1. septembra 2004 je skupina čečenskih teroristov v šoli za tri dni zajela več kot tisoč oseb (šolarjev in njihovih staršev). Situacija se je končala nasilno: ruske vojaške enote so za rešitev talcev uporabile silo in v pokolu je umrlo več kot 300 ljudi, na stotine pa je bilo ranjenih.

4.2.6 RESOLUCIJA 1624

Ena pomembnejših resolucij je tudi resolucija 1624, sprejeta septembra 2005 na Vrhu OZN (*UN World Summit*), ki zakonsko prepove vsako podpihovanje in vsa teroristična dejanja ne glede na njihov motiv. (Varnostni svet 2005b)

4.3 GENERALNI SEKRETAR

Tudi Generalni sekretar OZN ima pomembno vlogo v tej sestavljanji boja proti terorizmu. Podobno kot Generalna skupščina ima tudi sekretar zmožnost, da terorizem obravnava manj reaktivno in bolj celovito kot Varnostni svet. Bivši Generalni sekretar Kofi Annan je na področju boja proti terorizmu prispeval veliko. Med drugim je ustanovil Politično delovno skupino za nadzor nad terorizmom (*Policy Working Group on Terrorism*), ki naj bi preučila, kako se OZN spopada s terorizmom. Njena strategija je vsebovala naslednje elemente:

- odvrnitev skupin od tega, da bi se posluževale terorizma,
- preprečitev, da bi te skupine in posamezniki prišli do sredstev za izvajanje terorizma,
- ohranitev širokega mednarodnega sodelovanja na področju boja proti terorizmu.

Poleg tega je pomembna vloga Generalnega sekretarja tudi v tem, da se s svojimi dobrimi uslugami sooča s posameznimi konflikti in se odziva na točno določene situacije. Z drugimi besedami, Generalni sekretar prispeva k napredku na dveh nivojih, strateškem in operativnem. (Boulden in Weiss 2004, 14)

4.3.1 PROTITERORISTIČNA DELOVNA SKUPINA ZA IZVAJANJE (COUNTER-TERRORISM IMPLEMENTATION TASK FORCE - CTITF)

OZN pri njenem delu v boju proti terorizmu pomagajo številni oddelki, programi in specializirane agencije. Kot osnova in skupna točka pa jim služi Globalna protiteroristična strategija. Da bi zagotovil koordinirano in dosledno delo vseh teh skupin, je Generalni sekretar julija 2005 ustanovil CTITF. Svoj cilj skuša doseči na dva načina, in sicer si enote med seboj o svojih načrtih izmenjujejo informacije – na ta način pa povečujejo možnosti sodelovanja. S tem je OZN zapolnila pomembno vrzel – ustanovila je forum za debatiranje o strateških problemih in za koordiniranje akcij. Drugi način pa je, da je CTITF ustanovila lastne enote, ki delujejo po skupnih delovnih programih. (United Nations Department of Public Information 2008a)

Posamezne organizacije ter telesa na različne načine in v različnih oblikah pomagajo k reševanju problematike. Njihove dejavnosti se odvijajo predvsem na naslednjih področjih (United Nations Department of Public Information 2009):

- Naslavljanje vzrokov in okoliščin, ki vodijo k nastanku terorizma.

Gre predvsem za krepitev obstoječih programov za preprečevanje konfliktov, pogajanja, mediacijo, spravo, *peacekeeping* in *peacebuilding*. Poudarek je na verski in kulturni toleranci in zmanjšanju marginalizacije ranljive populacije. Poleg tega velik pomen dajejo tudi pomoči žrtvam terorističnih napadov. Na tem področju delujejo predvsem naslednja telesa: Oddelek za politične zadeve (*Department of Political Affairs* - DPA), Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* - UNESCO), Oddelek za informacije javnega značaja (*Department of Public Information* - DPI).

- Preprečevanje terorizma in boj proti terorizmu.

Tu delujejo naslednja telesa: CTC, CTED, Odbor 1267, Odbor 1540, Oddelek za mirovne operacije (*Department of Peacekeeping Operations* - DPKO), IAEA, Urad za razorožitev (*Office for Disarmament Affairs* - ODA), Mednarodna organizacija za civilno letalstvo (*International Civil Aviation Organization* - ICAO), Mednarodna pomorska organizacija (*International Maritime Organization* - IMO), Inštitut združenih narodov za medregionalno kriminalno in pravosodno raziskovanje (*United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute* - UNICRI), Svetovna zdravstvena organizacija (*World Health Organization* - WHO).

- Ustvarjanje kapacitet za boj proti terorizmu.

Gre za zagotavljanje tehnične pomoči, identificiranje pomanjkljivosti in izmenjavo informacij, ki vodi k sodelovanju med državami. Glavna so naslednja telesa: Urad za pravne zadeve (*Office of Legal Affairs* - OLA), Urad združenih narodov za droge in kriminal (*United Nations Office of Drugs and Crime* - UNODC), CTED, Program združenih narodov za razvoj (*United Nations Development Programme* - UNDP), Oddelek za varnost in varovanje (*Department of Safety and Security* - DSS), UNICRI, IAEA, Organizacija za prepoved kemičnega orožja (*Organization for the Prohibition of Chemical Weapons* - OPCW), IMO, Mednarodni denarni sklad (*International Monetary Fund* - IMF), Svetovna banka (*World Bank* - WB), UNESCO.

- Zaščita človekovih pravic v boju proti terorizmu.

Za to skrbijo predvsem: Urad visokega komisarja za človekove pravice (*Office of the High Commissioner for Human Rights* - OHCHR), Posebni poročevalec za človekove

pravice v boju proti terorizmu (*Special Rapporteur on Human Rights while Countering Terrorism - HRCT*), UNICRI.

- Poseben del boja proti terorizmu predstavlja tudi Interpol.

4.3.1.1 ORGANIZACIJE, ODDELKI IN TELES CTITF

OZN kot poglavitne naloge teh teles na področju terorizma navaja (United Nations Department of Public Information 2007):

- DPA

Je osrednje telo OZN za *peacemaking* in preventivno diplomacijo. Njegovo delo v boju proti terorizmu je predvsem zmanjševanje nasilnih konfliktov po svetu, in sicer s tem, da nadzoruje svetovno politično dogajanje ter opozarja na morebitne krize, še preden te izbruhnejo. Poleg tega pomaga Generalnemu sekretarju pri preventivni diplomaciji. Glavne aktivnosti DPA so podpiranje verskega in kulturnega dialoga in tolerance, mediacija v konfliktih, krepitev pravne države, spodbujanje človekovih pravic, podpiranje vključenosti marginaliziranih skupin in politična analiza terorizma.

- UNESCO

UNESCO se proti terorizmu bori z dolgoročnim pristopom odvratanja od terorizma. Dela s konkretnimi dejanji na področju medkulturnega in medverskega dialoga. Poleg tega si prizadeva izboljšati izobraževanje po svetu in zmanjšati ali odpraviti obstoječe stereotipe.

- DPI

Zadolžen je za to, da javnosti in drugim akterjem posreduje informacije o delu OZN v boju proti terorizmu. S tem opravlja izobraževalno vlogo ter spodbuja dialog, spoštovanje, toleranco in kulturno raznolikost.

- CTC in CTED

Nadzorujeta ter skrbita za implementacijo resolucij 1373 in 1624 ter v sodelovanju z drugimi regionalnimi organizacijami zagotavljata tehnično pomoč državam, ki jo potrebujejo.

- Odbor 1267

Deluje večinoma na treh področjih: preprečevanje terorizma (podpira implementacijo sankcijskega režima Varnostnega sveta proti Al Kaidi in njenim sodelavcem, raziskuje razvoj Al Kaide in načine boja proti njej, preučuje nove ukrepe proti Al Kaidi), nadzorovanje delovanja držav članic v skladu z resolucijo 1267 ter širjenje informacij o Al Kaidi.

- DPKO

Ta oddelek s svojimi aktivnostmi (podpora na področju varnosti in administracije, pomoč pri ustvarjanju kapacitet, ki krepijo pravno državo) posredno pomaga v boju zoper terorizem.

- IAEA

Na razpolago ima široko paleto aktivnosti, ki se nanašajo na preprečevanje jedrskih ali radioaktivnih terorističnih aktivnosti. Vzpostavljen ima lasten Načrt za jedrsko varnost (*Nuclear Security Plan*) 2006-2009, ki si prizadeva za svetovno varnost jedrskih in radioaktivnih snovi med uporabo, prevozom in hranjenjem, kar skuša doseči s številnimi preventivnimi ukrepi (zaščitnimi in takimi, ki zmanjšujejo tveganja). Glavne aktivnosti IAEA pa obsegajo pomoč državam pri implementaciji obveznosti iz konvencij, razvoj in izobraževanje človeških virov, svetovanje, zagotavljanje opreme za varno uporabo in hranjenje jedrskih in radioaktivnih snovi, izmenjavo informacij o nelegalnem preprodajanju teh snovi.

- ODA

Prizadeva si preprečevati širjenje in dostop do orožja za množično uničevanje.

- ICAO

Sprejema standarde in prakse ter razvija pogodbe, ki se nanašajo na varnost civilnega letalstva, predvsem pa skuša preprečiti, da bi na letala, v letališke in druge zgradbe prišlo nedovoljeno orožje.

- IMO

Deluje predvsem na štirih področjih zagotavljanja pomorske varnosti. Prvo je preprečevanje terorizma, saj skrbi za krepitev pravne države, boj proti financiranju terorizma, preprečevanje potovanja teroristov, zaščito prevoznih sistemov ter zaščito infrastrukture, javnih krajev in dogodkov. Skuša povečati pomorsko varnost, varnost ladij in pristanišč, in sicer na tri načine: preprečiti skuša njihovo uporabo kot tarče za teroristični napad, kot orožje in kot prevozno sredstvo za prevoz oseb in snovi, ki bi lahko bile uporabljene za teroristična dejanja. Drugo področje je tehnična pomoč državam v več korakih: prvi je širjenje zavedanja groženj terorističnih napadov na morju; drugi je zagotoviti zadostno število inštruktorjev za izobraževanje (med drugim na področju prava, zakonodaje, izobraževanja, varovanja, policije, ocenjevanja); tretji pa je spodbujanje regionalnega sodelovanja na področju boja proti terorizmu na morju. Naslednje področje IMO je nadzor nad tem, ali države delujejo v skladu s pogodbami. Zadnje področje IMO pa je širjenje informacij na področju protiterorizma.

- UNICRI

Ponuja vrsto programov, ki so usmerjeni v izboljšanje znanja in strokovnosti tvorcev politike in tistih, ki načrtujejo varovanje. Prav tako je zbral podatke o nacionalnih strategijah za boj proti nezakonitemu trgovanju s kemičnimi, biološkimi, radiološkimi ali jedrskimi snovmi.

- WHO

Ukvarja se s pripravljenostjo in odzivom na javne nevarnosti, ki povzročajo mednarodno skrb.

- OLA

Zagotavlja pravne nasvete, skrbi za krepitev pravne države na mednarodni ravni.

- UNODC

Glavno odgovornost na področju boja proti terorizmu nosi Veja za preprečevanje terorizma (*Terrorism Prevention Branch - TPB*), ki v sodelovanju s CTC in CTED državam daje tehnično pomoč pri ratifikaciji vseh mednarodnih instrumentov proti terorizmu (analizira njihovo protiteroristično zakonodajo, identificira njihove zakonodajne potrebe, pomaga jim pri oblikovanju protiterorističnih zakonov).

- UNDP

Nudi razvojno pomoč in politiko, tehnično pomoč ter implementacijo programov podpore. Spodbuja pravno državo in implementacijo zakonodaje proti pranju denarja.

- DSS

Poglavitna naloga tega oddelka je koordinacija različnih aktivnosti vodstvenega sistema OZN, ki se ukvarja predvsem z varnostjo osebja OZN v povezavi s terorističnimi grožnjami.

- OPCW

Organizacija je sprejela Konvencijo o kemičnem orožju (*Chemical Weapons Convention*), ki se ne ukvarja specifično s terorizmom, vendar pa članice OPCW menijo, da kljub temu prispeva pomemben del v boju proti terorizmu. Zato je identificirala področja iz konvencije, na katerih deluje organizacija. Najpomembnejše je spodbujanje k univerzalnemu sprejetju konvencije, spodbujanje spoštovanja obveznosti, ki izhajajo iz konvencije, še posebej tiste, ki se nanašajo na uničenje kemijskega orožja, ter onemogočanje teroristom dostop do kemijskega orožja. V ta namen je organizacija vzpostavila različne komunikacijske kanale za sodelovanje z drugimi relevantnimi akterji.

- IMF

IMF se v boju proti terorizmu osredotoča predvsem na finančni vidik terorizma. Nadzoruje, ali države spoštujejo standarde o prepovedi pranja denarja in prepovedi financiranja terorizma. Na tem področju opravlja tudi raziskave in zagotavlja strokovno pomoč.

- WB

Že osnovna naloga Svetovne Banke – zmanjšati revščino in izboljšati razvoj držav – sama po sebi veliko pripomore v boju proti terorizmu, saj večja ekonomske priložnosti in ustvarja kulturo vključenosti. Poleg tega pa skuša okrepiti vse dele režima proti pranju denarja in proti financiranju terorizma.

- OHCHR

Državam članicam na njihovo prošnjo ponuja tehnično pomoč pri spodbujanju človekovih pravic, pravne države in zakonodaje ter naslavlja tiste pogoje, ki vodijo v terorizem, in razjasnjuje povezave med človekovimi pravicami in terorizmom.

- HRCT

Posebni poročevalec skuša identificirati probleme na taki ravni, kjer se lahko zmanjša tveganje individualnih terorističnih napadov, ob tem pa identificira tiste pogoje, ki bi lahko k takim dejanjem pripeljali, in območja, na katerih bi podpora človekovim pravicam lahko pripomogla k preprečevanju terorističnih dejanj.

- INTERPOL

Interpol ni del sistema OZN, vendar je član CTITF. Njegova naloga je zbiranje, shranjevanje, analiza in izmenjava informacij o osumljenih osebah in skupinah ter njihovih aktivnostih. Poleg tega skrbi za kroženje informacij, alarmov in opozoril o teroristih.

5 KLJUČNE DILEME NA PODROČJU BOJA PROTI MEDNARODNEMU TERORIZMU

5.1 PROBLEM DEFINICIJE TERORIZMA

Ena najbolj perečih dilem in težav v boju proti terorizmu, ki ga OZN ne more rešiti že več kot štiri desetletja, je, da univerzalna definicija terorizma še ni sprejeta, saj države ne morejo doseči konsenza o tem, kaj terorizem sploh je. Problem definiranja terorizma je večplasten, saj so v debato vključeni akterji, ki imajo med seboj popolno nasprotujoča si prepričanja.

Nekateri so mnenja, da so teroristična dejanja vsa dejanja, ki jemljejo nedolžna človeška življenja, medtem ko drugi menijo, da je treba od teroristov ločiti tudi tiste skupine, ki se v njihovih očeh legitimno borijo proti zatiranju. Tretji želijo v definicijo vključiti tudi teroristična dejanja, ki jih podpirajo in spodbujajo države same. (Cortright 2005, 19)

Prav tako ostajajo nerešena vprašanja, kje je meja med terorizmom in drugimi oblikami političnega nasilja: ali sta vladni terorizem in uporniški terorizem del istega fenomena; ločevanje terorizma od drugih kriminalnih dejanj; ali je terorizem podkategorija prisile, nasilja; ali je terorizem lahko legitimen; odnos med terorizmom in gverilskim bojevanjem ter odnos med zločinom in terorizmom. (Ganor 2002, 2-3)

Definicija terorizma naj bi predstavljala osnovo in operativno orodje za razširitev sposobnosti mednarodne skupnosti za boj proti terorizmu. Omogočila bi sprejetje in izvajanje zakonodaje proti teroristom, pripomogla bi k oblikovanju kodeksa zakonov in mednarodnih konvencij proti terorizmu. Prav tako bi onemogočila terorističnim organizacijam, da v očeh javnosti pridobijo legitimnost. (prav tam)

Izjava »za nekoga terorist, za drugega borec za svobodo« ni postala samo kliše, ampak ena izmed največjih ovir pri oblikovanju definicije terorizma. V samem boju proti terorizmu je definicija tega pojma bistvenega pomena v poskusu usklajevanja mednarodnega sodelovanja.

V OZN so prizadevanja, da bi definirali terorizem, potekala v okviru debate, in sicer predvsem o tem ali naj se terorizem sploh definira oziroma ali je to sploh možno. Na eni strani so bili zagovorniki pristopa, da ni mogoče vzpostaviti nekih normativnih okvirov za boj proti pojavu, če ni jasno, kaj pojav sploh je (kakšna uporaba sile, proti komu in kje je terorizem?). Njim nasproti pa so stali zagovorniki pristopa, da je poskus izoblikovanja univerzalne definicije že vnaprej obsojen na propad, zato se je problema bolje lotiti pragmatično - s tem, da se oblikujejo norme, ki se dotikajo različnih aspektov istega problema. Podobne težave glede pristopa k reševanju problema so imeli v OZN že z oblikovanjem definicije manjšine.¹⁵ (Galicki 2005, 14)

Dilema oziroma neuspeh definiranja terorizma ni nov pojav, saj težave z oblikovanjem definicije nima samo OZN. Terorizem so neuspešno poskušali definirati že v času Društva narodov, ko so leta 1937 v Okvirni konvenciji za preprečevanje in kaznovanje terorizma zapisali, da so teroristična vsa kriminalna dejanja, usmerjena proti državi z namenom povzročiti strah med določenimi osebami, skupinami ali celotnim ljudstvom.¹⁶ Konvencija nikoli ni stopila v veljavo. (Association of the bar of the city of New York 2006, 8)

Pred letom 2001 se je z vprašanjem definicije terorizma večinoma ukvarjala le Generalna skupščina, ki velja za »mehko« telo OZN v nasprotju z Varnostnim svetom, ki velja za »trdo« telo OZN. (Saul 2005b, 141)

5.1.1 GENERALNA SKUPŠČINA IN DEFINICIJA TERORIZMA

V zgodnjih 70. letih prejšnjega stoletja, ko so v Generalni skupščini potekali prvi poskusi sprejetja definicije terorizma, je bilo med državami članicami strpnjše ozračje kot danes. V prvem poskusu za teroristična dejanja niso šteli tistih politično motiviranih dejanj, ki so bila storjena v poskusu osvoboditve izpod tuje okupacije. (Association of the bar of the City of New York 2006, 8)

To je bilo izraženo tudi v leta 1972 sprejeti resoluciji Generalne skupščine 3034(27), s katero je bil ustanovljen tudi ad hoc Odbor proti mednarodnemu terorizmu. Po drugi

¹⁵ Najbolj obča je Capotortijeva definicija, vendar pa univerzalna definicija še vedno ne obstaja. Rešitev tega problema so našli v tem, da države članice, podpisnice Deklaracije o pravicah oseb pripadnikov narodnih ali etničnih, verskih in jezikovnih manjšin, same definirajo, kaj smatrajo za manjšine in katere manjšine so deležne zaščite. (Roter 2008)

¹⁶ ... "All criminal acts directed against a State and intended or calculated to create a state of terror in the minds of particular persons or a group of persons or the general public".

strani pa ta resolucija terorizma sploh ni obsodila. Šele leta 1985 je Generalna skupščina sprejela resolucijo 61(40), ki terorizem kot tak obsoja, ne glede na to, kdo stori teroristično dejanje ali kje se zgodi. Leta 1987 je bila sprejeta resolucija 159(42), v kateri je Generalna skupščina poudarila, da bi učinkovitost boja proti terorizmu lahko povečala univerzalna definicija pojma mednarodni terorizem. Nalogo oblikovanja definicije so predali šestemu (pravnemu) odboru (*Sixth Committee*), ki je zasnoval tudi številne konvencije, ki naslavlajo specifična teroristična dejanja, vendar nobena od njih ne ponuja definicije terorizma. (Scharf 2004, 360-361)

V trinajstih konvencijah in njihovih dopolnitvah, sprejetih med leti 1963 in 2005, obsoja točno določene vrste terorizma, nobena pa ne ponudi celovite in univerzalne definicije.

Najbližji dosežek definicije v konvencijah je bil dosežen z Mednarodno konvencijo proti financiranju terorizma iz leta 1999, v kateri je terorizem definiran kot vsako dejanje, ki je zajeto v vseh ostalih dvanajstih konvencijah, ter vsako drugo dejanje, katerega namen je povzročiti smrt ali resne poškodbe civilistu ali katerikoli drugi osebi, ki ni udeležena v oboroženem konfliktu, s ciljem ustrahovati prebivalstvo ali prisiliti vlado države ali mednarodno organizacijo k določenemu dejanju. (Scharf 2004, 360)

Od leta 1996 je Generalna skupščina poskušala sprejeti Okvirno celovito konvencijo o mednarodnem terorizmu, ki bi obsegala vse, kar je že zapisano v (takrat) vseh dvanajstih konvencijah, predvsem pa definicijo terorizma, ki naj bi predstavljala temelj, na katerem bi bila konvencija osnovana. Vendar pa se pri poskusu definiranja terorizma proces oblikovanja te konvencije zatakne predvsem na dveh področjih: ali naj se med teroriste šteje tudi tiste, ki se borijo proti tuji okupaciji, in ali naj se kot teroristična dejanja obravnavajo tudi tista dejanja, ki jih storijo oborožene državne sile (to področje je že obravnavano v vojnem pravu). (Association of the bar of the City of New York 2006, 8)

Pri oblikovanju celovite konvencije se je Generalna skupščina približala konsenzu glede definicije, in sicer je bila skoraj sprejeta naslednja definicija: »terorizem je dejanje, katerega namen je povzročiti smrt ali resne telesne poškodbe osebi oz. večjo škodo državni ali vladni instituciji, javnemu prevoznemu sistemu, komunikacijskemu sistemu ... s ciljem ustrahovati populacijo ali prisiliti vlado ali mednarodno organizacijo k določenemu dejanju.« Vendar se je pri sprejemu te definicije zataknilo, ko je Malezija v

imenu Organizacije islamske konference (*Organisation of the Islamic Conference – OIC*) predlagala, da se doda stavek: »Oborožen boj naroda proti tuji okupaciji, agresiji, kolonializmu in hegemoniji, ki je namenjen osvoboditvi in osamosvojitvi v skladu z načeli mednarodnega prava, ni obravnavan kot teroristično dejanje.« (Subedi 2002, 162-163)

V letu 2005 so v Generalni skupščini še povečali prizadevanja, da bi sprejeli definicijo, ki bi jo podpirali vsi. Zato so se sestali Generalni sekretar Kofi Annan in Odbor strokovnjakov (*Panel of experts*), da bi podali predloge o svetovni varnosti in da bi na koncu sestanka lahko ponudili definicijo, ki bi zadovoljila vse. Obsodili so terorizem v vsaki obliki, vendar pa definicije še vedno niso sprejeli. To nalogo so prenesli na Generalno skupščino in njeno 60. sejo. (Association of the bar of the City of New York 2006, 9)

Najbolj aktualen poskus definiranja terorizma je predlagal Visoki odbor Generalnega sekretarja za grožnje, izzive in spremembe (*High panel on threats, challenges and change*), ki se je sestel v letu 2005. Predlagana definicija terorizma, ki je vključila obstoječe prepovedi napadanja civilistov ter se tudi nanaša na vse sprejete konvencije in sporazume o terorizmu in vojnih zločinih, je: »Terorizem je vsako dejanje, poleg tistih, ki so že zajeta v Ženevski konvenciji ter resoluciji Varnostnega sveta 1566 (2004), ki povzroči smrt ali resne telesne poškodbe civilistom in ima namen ustrahovati prebivalstvo ali prisiliti vlado ali mednarodno organizacijo, da stori določeno dejanje ali se ga vzdrži.«¹⁷ (Generalna skupščina 2004)

Žal je bil tudi ta odbor pri sprejemanju definicije neuspešen in je ob zaključku vrha v svojem zaključnem poročilu le obsodil terorizem v vseh oblikah ter poudaril, da se je treba še naprej truditi za sprejete celovite konvencije za boj proti terorizmu. To nalogo je naložil 60. seji Generalne skupščine. (Association of the bar of the City of New York 2006, 9)

¹⁷ "... /A/ny action, in addition to actions already specified by the existing conventions on aspects of terrorism, the Geneva Conventions and Security Council resolution 1566 (2004), that is intended to cause death or serious bodily harm to civilians or non-combatants, when the purpose of such an act, by its nature or context, is to intimidate a population, or to compel a Government or an international organization to do or to abstain from doing any act"

Čeprav uradna definicija terorizma OZN še ni oblikovana, so se države članice v Deklaraciji o ukrepih za uničenje mednarodnega terorizma, sprejeti 9. decembra 1994, uspele vsaj malo približati definiciji s tem, da so se dogovorile o nekaterih njenih poglavitnih elementih. Terorizem obsega »kriminalna dejanja, namenjena ustvariti ozračje terorja med ljudmi, skupinami ali osebami zaradi političnih razlogov«. Prav tako so ta dejanja »v vsakem primeru neopravičljiva ne glede na politične, filozofske, ideološke, rasne, etnične, verske ali druge razloge, ki so predstavljeni kot njihovo opravičilo.«¹⁸ (Office of the High Commissioner for Human Rights 2003, 3)

Medtem ko sta oba, Varnostni svet in Generalna skupščina, obsodila terorizem ne glede na njegov motiv, so številne države članice izrazile nestrinjanje s tem, saj so bile mnenja, da je to mišljenje nepravilno in vsiljeno s strani močnih držav, ne upošteva pa terorizma, ki ga močne države izvajajo nad šibkimi. Ravno to razhajanje v mnenjih predstavlja glavno oviro pri oblikovanju skupne definicije. (Association of the bar of the City of New York 2006, 11)

5.1.2 VARNOSTNI SVET IN DEFINICIJA TERORIZMA

Pred letom 1985 se terorizem v Varnostnem svetu ni obravnaval kot grožnja mednarodnemu miru in varnosti, kar je bila predvsem posledica hladne vojne in ne odsotnosti terorističnih groženj, ki so bile že v tistih časih prisotne (med drugimi napad na Izraelske športnike leta 1972 na Olimpijskih igrah v Münchnu in ugrabitev letala Air France leta 1976). (Saul 2005b, 143)

Že pred terorističnim napadom na ZDA 11. septembra 2001 je Varnostni svet že obsodili točno določena dejanja kot teroristična ter sprejel številne resolucije, ki so točno določenim skupinam in posameznikom, ki so jih šteli za teroriste, preprečevale dostop do sredstev, s katerimi bi lahko izvedli teroristični napad, ter so od držav zahtevale, da proti takim skupinam in posameznikom ukrepajo. (Association of the bar of the City of New York 2006, 10)

¹⁸ »... /C/riminal acts intended or calculated to provoke a state of terror in the general public, a group of persons or particular persons for political purposes”, and further held that such acts “are in any circumstances unjustifiable, whatever the consideration of a political, philosophical, ideological, racial, ethnic, religious, or other nature that may be invoked to justify them.«

Med leti 1985 in 2004 je Varnostni svet z več resolucijami (638(1989), 635(1989) in drugimi) določena dejanja označil kot teroristična. Ta dejanja so: zajemanje talcev, ugrabitev letal, ugrabitev osebja OZN, nezakonita raba jedrskega eksploziva, atentati na politične voditelje, uničenje in napad na civilna letala, organizirano nedržavno politično nasilje v času miru, napadi na verske objekte v času konflikta, dejanja Al Kaide ter nedržavna raba orožja za množično uničevanje. Pred letom 2001 se je beseda terorizem v resolucijah nanašala na točno določeno dejanje, ki je bilo storjeno pred sprejetjem resolucije. Terorizem je bil že v tistih časih označen kot grožnja miru in varnosti. (Saul 2005b, 141-166)

Napad na ZDA pa je v debato o terorizmu prinesel neko novo nujnost. Takoj naslednji dan so v Varnostnem svetu sprejeli resolucijo 1368(2001), ki je poudarila moč OZN, da uporabi vojaško silo v primeru ogrožanja mednarodnega miru in varnosti ter možnost individualne ali kolektivne samoobrambe (51. člen UL OZN). (Saul 2005b, 155)

Najpomembnejša resolucija, sprejeta po 11. septembru 2001, pa je bila resolucija 1373(2001). Resolucija je bila sprejeta enoglasno, vendar ne vsebuje definicije terorizma, saj je le-ta prepuščena državam samim. To namerno izpustitev definicije je komentiral prvi predsednik CTC-ja, ko je dejal, da naloga tega odbora ni definirati terorizem, ampak najti največji skupni imenovalec ukrepov proti terorizmu na ozemlju vseh držav članic OZN. In ravno ta opcija, da lahko vsaka država zase opredeli, kaj smatra kot terorizem, je bila odločilni dejavnik, da je resolucija prejela tako široko podporo. (Morarji 2005, 69-70)

Vendar pa je možnost, da vsaka država zase definira terorizem, za seboj pustila tudi negativne posledice. Ena izmed teh je, da države uporabljajo pretirane in nejasne definicije ter zlorabljajo zakonodajo za zatiranje zakonitih aktivnosti, ki spadajo pod 15. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (*International Covenant on Civil and Political Rights* - ICCPR). (Morarji 2005, 72)

Korak bliže k sprejetju definicije je bil Varnostni svet leta 2004, ko je sprejel resolucijo 1566(2004), ki vsebuje delovno definicijo terorizma (Varnostni svet 2004):

*... kriminalna dejanja, tudi tista proti civilistom, ki so storjena z namenom povzročiti resne telesne poškodbe, jemanje talcev s ciljem ustrahovati prebivalstvo ali prisiliti vlado ali mednarodno organizacijo k določenemu dejanju, ki so zajeta in kot so definirana v mednarodnih konvencijah in protokolih o terorizmu, niso opravičljiva, četudi so storjena na politični, filozofski, ideološki, rasni, etnični, verski ali drugi osnovi ...*¹⁹

Države naj taka dejanja preprečijo oziroma kaznujejo storilce teh dejanj. Po pregledu definicije pa je razvidno, da ta klavzula le potrди, da so vsa dejanja, ki so zajeta v takrat vseh dvanajstih konvencijah, nedopustna. (Scharf 2004, 362-363)

Problem oblikovanja enotne definicije terorizma ni nastal s terorističnim napadom na ZDA, temveč spremlja OZN vse od prvega pojava terorizma. Kljub težavam, ki obkrožajo oblikovanje definicije, se strokovnjaki strinjajo, da je terorizem sredstvo, ki ga uporablja širok krog socialnih in političnih gibanj. Neuspeh definiranja pojava, kar posledično pomeni tudi neuspeh v označitvi terorizma kot nezakonitega, je pripeljal do novega problema, in sicer so se pojavili dvomi in nestrinjanja o vlogi OZN v boju proti terorizmu. Namesto oblikovanja univerzalne definicije terorizma so v OZN z oblikovanjem trinajstih konvencij skušali na široko definirati tiste prekrške, ki veljajo kot teroristična dejanja. Čeprav te konvencije predstavljajo dokaj celovito interpretacijo terorističnih dejanj, je predpostavka o konsenzu na tej osnovi sporna glede na omejeno število držav članic teh konvencij. (Morarji 2005, 70-71)

5.2 PROBLEM ZAŠČITE ČLOVEKOVIH PRAVIC

Terorizem predstavlja najbolj ostro nasprotje človekovim pravicam. Človekove pravice in humanitarno pravo pojasnjujejo, zakaj teroristična dejanja niso legitimna oblika vojne ali politike. Iz humanitarnega prava je razvidno, da bi morala vsaka država poskrbeti za zaščito svojih državljanov pred politično motiviranim nasiljem ter sodelovati z drugimi

¹⁹ ».../Criminal acts, including against civilians, committed with the intent to cause death or serious bodily injury, or taking of hostages, with the purpose to provoke a state of terror in the general public or in a group of persons or particular persons, intimidate a population or compel a government or an international organization to do or to abstain from doing any act, which constitute offences within the scope of and as defined in the international conventions and protocols relating to terrorism, are under no circumstances justifiable by considerations of a political, philosophical, ideological, racial, ethnic, religious or other similar nature ...«

državami in organizacijami. Vendar pa morajo biti države pri teh dejanjih previdne, saj morajo pri zaščiti svojih državljanov zagotoviti tudi spoštovanje svojih obveznosti, to je, da zagotovijo, da protiteroristični ukrepi spoštujejo in ne kršijo človekovih pravic in humanitarnega prava. Bistvo resnične varnosti je v tem, da država zagotovi in ustvari tako okolje, da so v njem vse pravice zagotovljene, spoštovane in zaščitene. Tega pa se ne da uresničiti, če so temeljne svoboščine spodkopane, če je demokratično okolje zaprto in če sta odtujitev in nezadovoljstvo usmerjena v politično motivirano nasilje. (Human Rights Watch 2003, 2-3)

V zadnjih petdesetih letih je bila OZN zelo uspešna pri razvijanju mednarodno priznanih standardov državljanskih in političnih pravic, pri ustvarjanju večjega priznanja univerzalnosti teh pravic ter pri oblikovanju mehanizmov za spodbujanje držav, da delujejo v skladu z mednarodnimi standardi obnašanja. Prav tako je razširila diskurz o človekovih pravicah od ožjih državljanskih in političnih pravic pa vse do ekonomskih in socialnih pravic ter pravice do razvoja. Čeprav je režim človekovih pravic v OZN postavljen pred veliko izzivov, so tisti, ki so se oblikovali po 11. septembru 2001, drugačni od tistih, s katerimi se je organizacija soočala od svojih začetkov. Problem vzpostavljanja univerzalnosti človekovih pravic iz druge polovice prejšnjega stoletja se je spremenil v dilemo vzdrževanja ravnotežja med univerzalnostjo človekovih pravic in suverenostjo držav. Nekatere države, ki so vedno spoštovale človekove pravice, so po sprejetju resolucij po 11. septembru 2001 proti zagovornikom človekovih pravic, iskalcem azila in političnim nasprotnikom po mnenju odvetnikov in aktivistov ukrepale na način, ki krši mednarodne norme človekovih pravic. (Morarji 2005, 34-35)

OZN enoglasno obsoja terorizem v vseh oblikah kot grobo kršenje človekovih pravic. Spoštovanje človekovih pravic je za OZN pomemben sestavni del uspešnega boja proti terorizmu. Povezava med terorizmom in človekovimi pravicami je že dalj časa skrb OZN, vendar pa je po 11. septembru 2001 in porastu terorističnih napadov po svetu prešla v ospredje bolj kot kadarkoli prej. Problem, s katerim se danes sooča organizacija, pa je, da je težko najti način boja proti terorizmu, ki je v ravnovesju z zaščito človekovih pravic. V ta namen so bile v Varnostnem svetu in Generalni skupščini sprejete številne resolucije, ki državam ponujajo predvsem smernice ter

poudarjajo, da morajo države zagotoviti, da so vsi sprejeti ukrepi za boj proti terorizmu v skladu z mednarodnim pravom. (prav tam)

5.2.1 GENERALNA SKUPŠČINA

Generalna skupščina se s problemom zaščite človekovih pravic ukvarja že dalj časa. Številne resolucije, sprejete pred 11. septembrom 2001, vsebujejo normo spoštovanja človekovih pravic v boju proti terorizmu.

Že resolucije 122(48) iz leta 1993, 185(49) iz leta 1994, 186(50) iz leta 1995, 133(52) iz leta 1997, 164(54) iz leta 1999 in 160(56) iz leta 2000 obsojajo teroristična dejanja ter pozivajo države, naj se proti terorizmu borijo v skladu z mednarodnimi standardi človekovih pravic. (Generalna skupščina 1993; Generalna skupščina 1994b; Generalna skupščina 1995b; Generalna skupščina 1997b; Generalna skupščina 1999c; Generalna skupščina 2001c) V naslednjih treh resolucijah, sprejetih leta 2002 in 2003, in sicer 219(57), 174(58) in 187(58), je Generalna skupščina poudarila pomembnost upoštevanja človekovih pravic in humanitarnega prava s strani držav. (Generalna skupščina 2002c; Generalna skupščina 2003c; Generalna skupščina 2003č) V resolucijah 191(59) in 195(59) iz leta 2004 prvič omeni nujnost stalnega spoštovanja neodtujljivih pravic ter superiornost mednarodnega prava nad ostalimi obveznostmi. (Generalna skupščina 2004č; Generalna skupščina 2004d) V resoluciji 158(60) iz leta 2005 narekuje previdnost pri podeljevanju statusa begunca. (Generalna skupščina 2005f)

Nove spremembe so bile uvedene z resolucijo 171(61) iz leta 2006, v kateri Generalna skupščina določa, da morajo biti protiteroristični ukrepi tudi v skladu s pravicami narodnih manjšin in ne smejo biti diskriminatorne. Opozori tudi na spoštovanje svobode, varnosti in dostojanstva zapornikov. Z resolucijo 159(62) iz leta 2007 nadgradi zaščito človekovih pravic v boju zoper mednarodni terorizem, in sicer državam narekuje vzdržanje izročanja osumljencev in drugih oseb v njihove matične države, če je izročitev v nasprotju z mednarodnim pravom, pravom človekovih pravic, mednarodnih humanitarnim pravom ali mednarodnim begunskim pravom. Poleg tega z resolucijama 185(63) iz leta 2008 in 168(64) iz leta 2009 prepove mučenje in druga kruta in poniževalna kaznovanja zapornikov, ki jim morajo biti dana vsa zagotovila v

skladu z mednarodnim pravom. (Generalna skupščina 2006c; Generalna skupščina 2008c; Generalna skupščina 2009b)

Podobna določila so bila zapisana tudi v Globalni strategiji za boj proti terorizmu. V strategiji je človekovim pravicam posvečeno celo poglavje, v katerem je poudarjeno, da se proti terorizmu ni mogoče uspešno boriti, če človekove pravice in temeljne svoboščine niso zaščitene in spoštovane. (Generalna skupščina 2005e)

5.2.2 VARNOSTNI SVET

Resolucija 1373(2001) pomeni velik napredek na področju boja proti terorizmu, vendar izpušča pomembno področje – zaščito človekovih pravic v boju proti terorizmu. Na težave, ki jih lahko povzroči resolucija 1373(2001), je opozorilo več komisarjev in strokovnjakov. K izboljšanju situacije je prispeval Urad visokega komisarja za človekove pravice (*Office of the High Commissioner on Human Rights – OHCHR*): predlagal je imenovanje nadzornika za človekove pravice; objavo nekaterih informacij na internetu; povezavo med CTC, Odborom za človekove pravice (*Human Rights Committee*) in drugimi podobnimi telesi; podal je smernice, ki poudarjajo človekove pravice in ki naj bi jih CTC upošteval pri preučevanju poročil in sprejemanju bodočih ukrepov (legalnost ukrepov, neodtujljivost pravic, nediskriminacija ...), vendar je večina teh ukrepov takrat naletela na gluha ušesa. (Foot 2007, 509-510)

Glavna ovira pri doseganju sprememb je stališče CTC, da nadzor spoštovanja človekovih pravic pri sprejemanju protiterorističnih ukrepov ni njegova primarna naloga in odgovornost, ampak je njegova naloga zagotoviti, da imajo države najboljše možne kapacitete za boj proti terorizmu. (Counter-terrorism Executive Directorate 2009a)

Nenaslavljanje človekovih pravic v resoluciji 1373(2001) lahko med drugim pripišemo tudi času in okoliščinam, v katerih je bila sprejeta. Nenaden napad na 3000 civilistov je pretresel države, ki so ugotovile, da na tak način boja niso pripravljene, zato je bila prva reakcija protinapad, sojenje odgovornim za napad in preprečevanje ponovnih napadov, ne pa tudi razmislek o dolgoročnih posledicah sprejetih ukrepov.

Številni teoretiki, pravniki in strokovnjaki so učinke resolucije 1373(2001) označili za pozitivne, saj postavlja norme, oblikuje obnašanje držav za boj proti skupni grožnji in povečuje zavedanje držav o metodah in ukrepih, ki so potrebni za preprečevanje terorističnih napadov. (Morarji 2005, 17) Vendar pa so se s strani organizacij za zaščito človekovih pravic, mednarodnih zagovornikov človekovih pravic ter nevladnih organizacij pojavili dvomi in skrbi o pozitivnih učinkih resolucije 1373(2001) na spoštovanje človekovih pravic, kar predstavlja nevarnost, če pomislimo, da terorizem najbolj cveti ravno v pogojih zatiranja in kršenja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. (Foot 2007, 502)

Številni avtorji so teorijo o obstoju povezave med kratenjem človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter možnostjo demokratičnega izražanja in med nastankom terorizma tudi empirično potrdili. (Cortright 2005, 17) Morarji (Morarji 200, 17-18) dvome o pozitivnih učinkih resolucije 1373(2001) razdeli v štiri kategorije:

- kršenje mednarodnih pravnih norm

V resoluciji ni nobenega odstavka, ki bi omenjal spoštovanje mednarodnih človekovih pravic, begunskega in humanitarnega prava. Resolucija se le bežno dotakne teme človekovih pravic, in sicer ko prosi države, naj pri sprejemanju ukrepov za odobritev statusa begunca spoštujejo mednarodno pravo in standarde človekovih pravic.

- filozofski in normativni argumenti

Države z velikim navdušenjem sprejemajo načela človekovih pravic, vendar pa menijo, da jih v primeru grožnje mednarodnemu miru in varnosti lahko kršijo. Prav tako so strokovnjaki mnenja, da resolucija 1373(2001) ogroža ves napredek, ki je bil na področju človekovih pravic, predvsem človekove varnosti, storjen od leta 1990 dalje, saj v času po 11. septembru 2001 le-ta ni več tako v ospredju, ker je človekovo varnost izrinila nacionalna varnost. Kmalu se je razširilo mnenje, da sta človekova in nacionalna varnost nezdružljivi in se medsebojno izključujeta.

- grožnje poslabšanja odnosov

Ena izmed težav, ki jo vidijo kritiki resolucije 1373(2001), je tudi vpliv resolucije na poslabšanje odnosov med državami in zagovorniki človekovih pravic, med domnevnimi žrtvami kršitev le-teh in sistemom OZN. V končni fazi zaradi poslabšanja odnosov trpijo posamezniki in skupine, ki so najbolj ranljivi.

- skrbi o institucionalni strukturi in dinamiki

Na tem področju strokovnjaki izpostavljajo predvsem dva problema. Ker resolucija ne vsebuje natančne definicije terorizma in terorističnih dejanj, je državam samim prepuščeno, da interpretirajo obveznosti, ki izhajajo iz resolucije. Drugi problem pa predstavlja pomanjkanje sodelovanja in integracije CTC, da bi nadziral spremembe v državnih praksah in institucijah ter zagotovil, da so le-te v skladu z mednarodnimi normami človekovih pravic.

Varnostni svet je že pred sprejetjem resolucije 1373(2001) sprejel nekatere resolucije, ki vsebujejo določila o zaščiti človekovih pravic. Resolucija 1269(1999) poziva k mednarodnem sodelovanju na osnovi spoštovanja človekovih pravic. (Foot 2007, 499)

Ob sprejemanju resolucije 1373(2001) so nevladne organizacije v začetku brez uspeha opozarjale na njene pomanjkljivosti in skušale doseči sprejetje odstavka, ki bi se dotaknil teme človekovih pravic že v originalni resoluciji. To jim je uspelo šele kasneje, z resolucijo 1456(2003), ki je države pozvala, naj delujejo v skladu z resolucijo 1373(2001), ter še posebej poudarila, da morajo pri tem spoštovati človekove pravice in mednarodno humanitarno pravo. Ta resolucija je bila ključna točka preobrata na tem področju, saj vse nadaljnje resolucije vsebujejo odstavek, ki se dotika spoštovanja človekovih pravic. (Foot 2005, 303)

Januarja 2004 je Varnostni svet ocenil, da ima CTC premalo aktivno vlogo ter, da premalo sodeluje z državami in drugimi organizacijami, zato je bila predlagana reforma, ki naj bi izboljšala obstoječe stanje. (Association of thebr of the City of New York 200, 13)

Z resolucijo 1535(2004) je Varnostni svet odobril revitalizacijo CTC s tem, da je ustanovil CTED, ki naj bi se povezal tudi z OHCHR in drugimi mednarodnimi organizacijami za zaščito človekovih pravic ter s tem povečal spoštovanje človekovih pravic pri sprejemanju protiterorističnih ukrepov. (Counter-terrorism Executive Directorate 2009b)

5.2.3 GENERALNI SEKRETAR

Bivši Generalni sekretar Kofi Annan je igral pomembno vlogo na področju zagotavljanja človekovih pravic. Oktobra leta 2001 je ustanovil Delovno skupino za področje terorizma (*Policy Working Group on the United Nations and Terrorism*), znotraj katere je na področju človekovih pravic delovala posebna skupina, ki je človekove pravice postavila v središče boja OZN proti terorizmu, saj je bila mnenja, da terorizem najbolj uspeva in se širi ravno tam, kjer so le-te kršene, da najbolj cveti ravno v pogojih politične zatiranosti. Prav tako je opozarjala na nevarnost samodejnega sprejemanja vseh ukrepov v imenu boja proti terorizmu ter predlagala sodelovanje med CTC in OHCHR ter drugimi regionalnimi organizacijami. Poleg tega pa bi morala OZN po njenem mnenju ter po mnenju številnih komisarjev, strokovnjakov in drugih regionalnih organizacij izražati sporočila, da napad na civiliste ne glede na okoliščine ni sprejemljiv ter da varnost ne more biti dosežena na račun kršenja človekovih pravic. Pod vsemi temi pritiski so v CTED leta 2005 med svoje osebe končno imenovali tudi Posebnega poročevalca za človekove pravice (*UN Special Rapporteur on Human Rights*). (Foot 2007, 501-502)

5.2.4 URAD VIŠKEGA KOMISARJA ZA ČLOVEKOVE PRAVICE (OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS – OHCHR)

Boj OHCHR proti terorizmu poteka v dveh smereh, in sicer z resolucijama Generalne skupščine 187(58) in 147(58) ter resolucijama 68(2003) in 37(2003) Komisije za človekove pravice (*Commission on Human Rights*). Na osnovi teh resolucij so naloge OHCHR na področju terorizma in človekovih pravic preučevati problem zaščite človekovih pravic, dajanje priporočil in zagotavljanje pomoči državam glede zaščite človekovih pravic. (Foot 2007, 501)

Poleg tega je OHCHR leta 2003 izdal Izvleček sodne prakse združenih narodov in regionalnih organizacij o zaščiti človekovih pravic v boju proti terorizmu (*Digest of Jurisprudence of the UN and Regional Organisations on the Protection of Human Rights while Countering terrorism*), katerega namen je pomagati akterjem oblikovati

take protiteroristične strategije, ki bodo spoštovale človekove pravice. Med drugim razjasni in poudarja tudi pomen neodtujljivih pravic. (Foot 2005, 303)

OHCHR je preučil nekatera poročila, ki so jih na osnovi resolucije Varnostnega sveta 1373(2001) oddale države, in ugotovil, da lahko nekateri ukrepi držav kratijo človekove pravice. Svoje ugotovitve je sporočil tudi Varnostnemu svetu, glavni dokument pa je Nota predsedniku CTC: Perspektive človekovih pravic v ukrepih zoper terorizem (*Note to the Chair of the CTC: A Human Rights Perspective on Counter Terrorism Measures*), v kateri so opredelili glavna načela in napotke državam za zaščito človekovih pravic v boju proti terorizmu. (Office of the high Commissioner for Human Rights 2003, 6)

5.2.5 NAJPOGOSTEJE KRŠENE PRAVICE V IMENU BOJA PROTI TERORIZMU

Bivši Generalni sekretar Kofi Annan je leta 2005 opozoril, da lahko uvedba protiteroristične zakonodaje krši in omejuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Število primerov, v katerih so bili posamezniki pridržani brez sojenja ali bili izpostavljeni finančnim omejitvam, se je povečalo. V nekaterih državah se boj proti terorizmu uporablja kot razlog za omejevanje demokratičnih svoboščin in celo za zatiranje nekaterih uporniških skupin (npr. Domoljubni akt (*Patriot Act*) v ZDA). Krepitev sredstev za boj proti terorizmu, ki se uporabljajo – povečanje vladnega nadzora in mejne kontrole, strožje finančne omejitve, omejevanje svobode združevanja in izražanja, podaljšan pripor brez sojenja, ponekod tudi mučenje bo zagotovo vodila do kršenja nekaterih pravic, na kar so opozorili tudi številni analitiki. (Cortright 2005, 16-19)

Raziskave so pokazale, da je boj proti terorizmu pripeljal do resnih kršitev človekovih pravic po vsem svetu. V nekaterih državah so bili sprejeti taki varnostni zakoni, ki kršijo človekove pravice in temeljne svoboščine ter so osumljencem terorističnih dejanj preprečili sojenje in zaščito pred zakonom. V drugih državah je bil boj proti terorizmu uporabljen kot krinka za opravičevanje represije nasprotnikov in sprejetje arbitrarnih in kaznovalnih ukrepov proti iskalcem azila. (Foot 2005, 300)

Te skrbi je izrazil tudi OHCHR v svoji študiji *Zaščita človekovih pravic in temeljnih svoboščin v boju proti terorizmu (Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms while Countering Terrorism)*. Študija podatke črpa iz številnih poročil, ki so jih o sprejetih ukrepih podale države. Tako so v študiji kot najpogosteje kršene človekove pravice, ki spadajo v sklop Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah. Kršene so predvsem pravica do svobode govora in združevanja ter pravica do zasebnosti; izvajajo se malopridne prakse pripora, pridržanje domnevnih teroristov na tajnih lokacijah, meddržavni transferji in izgoni ter oblikovanje novih postopkov za soočanje z osumljenimi teroristi. Kot najbolj resno kršitev pa OHCHR navaja omejevanje človekovih pravic v kriznih situacijah. Čeprav Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah dovoljuje omejitev nekaterih pravic v primeru, ko je ogrožena nacionalna varnost, pa tudi eksplicitno navede, katere pravice pod nobenimi pogoji ne smejo biti omejene. Te so pravica do življenja, prepoved mučenja ali nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja, prepoved suženjstva, prepoved zapora zaradi neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti, prepoved obsodbe za dejanja, ki ob storitvi niso bila kazniva, priznanje pravne osebnosti, svoboda misli, vesti in veroizpovedi. Kljub prizadevanjih OZN, da do teh kršitev ne bi prihajalo, so strokovnjaki mnenja, da temu ni tako. (Morarji 2005, 18-19)

Instrument človekovih pravic ni popustljiv do terorizma. Zaveda se, da morajo države včasih, da se zagotovi varnost, sprejeti nekatere izjemne ukrepe, ki omejujejo določene človekove pravice. Vendar ne glede na resnost krizne situacije nekaterih pravic, kot so pravica do življenja, do svobodnega izražanja mnenja in vere, svobode pred mučenjem ali okrutnim, nečloveškim ali ponižujočim ravnanjem ali kaznovanjem, država ne more preprosto preklicati ali omejiti. Ne glede na vse pa morajo biti omejitve glede ostalih pravic izjemne in samo začasne narave, pogojene z resnostjo nastale situacije, nediskriminatorne in v skladu z drugimi obveznostmi države pod mednarodnim pravom. (Cortright 2005, 16-19)

OZN je na področju zaščite človekovih pravic storila že zelo veliko, saj je dosegla njihovo univerzalno priznanje, vendar pa se v današnjem času sooča z novimi in vedno bolj perečimi problemi. Eno najpomembnejših vprašanj je, kako izkoreniniti terorizem in to v skladu s človekovimi pravicami in humanitarnim pravom. Zaščita človekov

pravic v boju proti terorizmu je več kot le pravna zahteva. Je bistveni del uspeha boja proti terorizmu. Terorizem ne bo premagan samo z vojaškimi in varnostnimi sredstvi. Ker terorizem meri na civiliste, s tem krši najbolj osnovne človekove pravice. Zato mora boj proti terorizmu te pravice še okrepiti, ne pa jih zavračati in kršiti. Državno zavračanje in kršenje človekovih pravic zapira vse kanale mirne in politične sprave in lahko, v skrajnem primeru, usmerja odtujitev in nezadovoljstvo v ekstremizem in nasilje. Za premoč nad terorizmom ne smemo nikoli žrtvovati naših norm in vrednot, saj se s tem spustimo na raven teroristov. Mednarodno sodelovanje na področju boja proti terorizmu se mora odvijati v skladu z mednarodnim pravom, še posebej pa z normami človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Naloga, da se to uresniči, pa leži na ramenih držav samih. S tem ko bodo zaščitene človekove pravice, se bo boj proti terorizmu začel odvijati v njegovem središču, saj terorizem izvira iz okolja, kjer vladajo neenakost, zatiranje in politično nasilje. In le če se začnemo boriti proti terorizmu tako, da izkoreninimo razloge, zaradi katerih do njega prihaja, ga bomo dolgoročno uspeli odpraviti.

6 SKLEP

Prva postavljena hipoteza se glasi: **OZN se je z vprašanjem mednarodnega terorizma pred terorističnim napadom na ZDA 11. septembra 2001 ukvarjala kot s splošnim problemom in svoj odziv pokazala šele po določenem dogodku. Teroristični napad na ZDA pa predstavlja prelomnico, in sicer se je po tem datumu pričela s problemom ukvarjati bolj aktivno, specifično in s ciljem preprečevanja novih napadov.** Terorizem je problematika, s katero se OZN neuspešno ukvarja že skoraj od svojega nastanka. Boj proti terorizmu in mednarodnemu terorizmu je bil po napadu na ZDA postavljen v sam vrh politične sfere. Po pregledu števila resolucij pred in po napadu ugotovimo, da sta oba glavna in najpomembnejša organa na področju boja proti terorizmu po napadu na ZDA sprejela večje število resolucij kot pred njim. Generalna skupščina OZN je med leti 1972 in 2001 sprejela 24 resolucij, ki se ukvarjajo s terorizmom, od septembra 2001 pa do danes pa že 34 oziroma če pogledamo drugače, je v 29 letih pred terorističnim napadom na ZDA sprejela 24 resolucij ali malo manj kot eno resolucijo na leto, po napadu pa se je to število povečalo na 34 resolucij v osmih letih oziroma več kot štiri resolucije na leto. Nekaj podobnega zasledimo pri Varnostnem svetu OZN. Med leti 1989 ter 2001 je Varnostni svet sprejel dvanajst resolucij oziroma eno resolucijo na leto, med leti 2001 ter 2009 pa 32 oziroma štiri na leto. Poleg tega je Generalna skupščina šele po letu 2001 sprejela skupno strategijo za boj proti terorizmu, povečalo se je tudi število držav, ki so ratificirale večino od trinajstih konvencij za boj proti terorizmu (pred 1. septembrom 2001 sta le dve državi članici ratificirali takrat vseh dvanajst konvencij, danes pa je vsaj dve tretjini držav članic ratificiralo ali pristopilo k vsaj desetim od trinajstih konvencij. Poleg tega pa je vsaka država članica ratificirala ali pristopila k vsaj eni od trinajst konvencij. (United Nations Office on Drugs and Crime 2007)

Resolucije Varnostnega sveta, sprejete po letu 2001, se od tistih sprejetih pred 2001, razlikujejo tudi po vsebini. Po terorističnem napadu na ZDA je Varnostni svet odobril pravico do samoobrambe pod okriljem 51. člena UL OZN (resolucija 1368(2001)), resolucija 1373(2001) pa je bila prva resolucija, ki je bila obvezujoča za vse države članice prej so bile resolucije obvezujoče le za podpisnice. Povečalo se je tudi število novo ustanovljenih odborov in teles, ki se posvečajo terorizmu ter njegovemu preprečevanju. Že v preteklosti se je izkazalo, da je OZN pozornost terorizmu namenila

šele po nekem incidentu, vendar je bil napad na ZDA večja prelomnica, saj se je po 11. septembru 2001 organizacija proti terorizmu pričela boriti bolj aktivno kot kadarkoli prej. **Prvo hipotezo lahko tako potrdimo.**

S sprejemanjem resolucij proti terorizmu se v mednarodni skupnosti potrjujejo ter vzpostavljajo nove norme v boju proti terorizmu. OZN skuša z normami vzpostaviti nov red in kolektivno soočanje z grožnjo terorizma. Državam preko resolucij in konvencij sporoča, da je terorizem nedopusten in neopravičljiv način političnega delovanja, sporoča jim, katera dejanja so kazniva, prepoveduje jim spodbujanje, sodelovanje, organizacijo ali financiranje terorizma, od držav zahteva izročanje osumljencev ter kaznovanje obsojencev, poleg tega državam priporoča sodelovanje ter spoštovanje človekovih pravic v boju proti terorizmu. Vsa ta načela se ponavljajo v trinajstih najpomembnejših mednarodnih instrumentih za boj proti terorizmu, prav tako pa bodo svoje mesto našla tudi v celoviti konvenciji za boj proti terorizmu. Norme se dotikajo različnih področij boja proti terorizmu, od financiranja terorizma, bombnih napadov in uporabe jedrskih snovi do definiranja točno določenih zaščitnih oseb, objektov in prevoznih sredstev. Odbori, ustanovljeni z različnimi resolucijami, pa nadzorujejo ter pomagajo pri implementaciji teh norm. Iz resolucij in aktivnosti OZN je razvidno, da organizacija zagotavlja pravne in organizacijske okvire - norme - za boj proti mednarodnemu terorizmu, s čimer lahko **potrdimo tudi drugo hipotezo**, ki se glasi: **Najpomembnejša vloga OZN v boju proti mednarodnemu terorizmu je vzpostavitev mednarodnih norm za boj proti terorizmu.**

Tretja in zadnja hipoteza pa se glasi: **Izmed vseh obstoječih dilem na področju boja proti mednarodnemu terorizmu je najbolj pereče vprašanje univerzalne definicije terorizma, ki je še danes ni.** V diplomskem delu sta bili izpostavljeni predvsem dve večji dilemi na področju boja proti terorizmu, in sicer dilema oblikovanja univerzalne definicije terorizma ter dilema kršitve človekovih pravic v imenu boja proti terorizmu. Terorizem že v svoji osnovi predstavlja hudo kršenje človekovih pravic in svoboščin, zato bi moral biti boj proti njemu, kot njegovo popolno nasprotje, izpeljan v duhu spoštovanja in širjenja človekovih pravic. Ko se je OZN pričela spopadati s to grožnjo, človekove pravice niso bile v ospredju. Po terorističnem napadu na ZDA in sprejemanju resolucij po njem pa je tudi ta problematika stopila v ospredje, predvsem zaradi tega, ker so določeni protiteroristični ukrepi po 11. septembru 2001 v posameznih državah

kratili človekove pravice državljanov. OZN se je temu dokaj uspešno uprla, začela je poudarjati pomen spoštovanja človekovih pravic v resolucijah, ustanovila različne odbore in komisije, ki skrbijo za promocijo ter spoštovanje človekovih pravic, zaščita človekovih pravic pa je tudi eden od temeljev globalne strategije za boj proti terorizmu. Druga dilema na področju terorizma pa je neuspeh definiranja pojavnosti. Že pred nastankom OZN je Društvo narodov neuspešno poskusilo definirati terorizem. Po ustanovitvi OZN so v okviru različnih organov, odborov in teles vse do danes potekale debate ter poskusi definiranja terorizma. Večkrat so se približali konsenzu o definiciji, vendar se jim je vsakič izmuznil iz rok. Nalogo oblikovanja definicije Generalna skupščina in Varnostni svet prelagata drug na drugega. Problem oblikovanja definicije terorizma je torej daljnosežen in dolgoročen. Vse bolj pa postaja jasno, da se OZN ne more uspešno boriti proti grožnji terorizma, če sploh ne ve, kaj terorizem je. Posledica neoblikovanja definicije pa so vse pogostejši dvomi o vlogi OZN v boju proti mednarodnemu terorizmu. Ker je problem definicije terorizma starejši, ima za sabo več neuspešnih poskusov rešitve in je bistvenega pomena za uspešen boj ter trajno izkoreninjenje terorizma, menim, da je vprašanje definicije terorizma bolj pereče kot vprašanje kršenja človekovih pravic v imenu boja proti terorizmu. Torej lahko **potrdimo tudi tretjo hipotezo.**

Po preučitvi vloge OZN v boju zoper mednarodni terorizem pa se je smiselno vprašati, ali je OZN pri svojem delu uspešna ali ne. Vsi posamezniki, vse regionalne in mednarodne organizacije, ki si prizadevajo omejiti in izkoreniniti terorizem, so zagotovo potrebna, hvalevredna in gonilna sila za doseg civilizacijskega cilja, ki bi odločilno doprinesel k stabilnosti in eksistenčnemu miru v svetu. Brez njihovega dela bi bil položaj še bolj kaotičen in nenadzorovan, poti in načini za izvedbo terorističnih akcij bi bile še bolj nepredvidljive in neovirane. Miselnost, vrednote in težnje posameznih narodnostnih skupin oziroma držav po svetu, bi bile brez mednarodnih organizacij, njihovih pogovorov, dogovarjanj, usklajevanj, resolucij, konvencij in sklepov še veliko bolj nerazpoznavne in nerazumljene. Osnova za bojevanje proti slabemu je vedno poznavanje temeljev za razvoj slabega in s tem nasilja, po zaslugi poznavanja temeljev pa se odpre možnost za obravnavo in saniranje teh temeljev. Pa vendar, v kolikšni meri so različni narodi sposobni razumevati druge narode, kolikšno upanje je realno, da bi bil cilj protiterorističnih organizacij le dosežen? Resolucije, konvencije, dogovori, sklepi in radikalni ukrepi OZN valove terorističnih napadov zaustavljajo, jih pogosto uspešno

preprečujejo, vendar se vedno znova nepričakovano pojavljajo. Lahko bi ugotavljala, da gre ta proces, podobno kot pri naravnih zakonih, ki vladajo na Zemlji: ciklično se pojavljajo razcveti in uničenja naravnih okolij. Tudi človek, čeprav si je s svojo tehnološko razvitostjo pridobil oblast nad živalskim in rastlinskim življenjem, je kljub temu še vedno samo del narave. Samega sebe še ni obvladal in vzgojil v bitje, ki bi premišljeno delovalo in izkoriščalo svoje življenje za blagor vseh na planetu. Terorizem je odklon, ki se je zaradi tesnejšega gospodarskega in političnega stika v zadnjih sto letih pojavil v neuskladenem sobivanju različnih narodnostnih kultur, pogojen pa je v človekovem nerazvitem ali pomanjkljivem občutku do drugačne miselnosti, istočasno pa v njegovi sli po oblasti, bogastvu, v krutosti, predsodkih in pohlepu, torej v vsem slabem, kar spremlja ljudi že toliko časa, kolikor obstaja človeška zgodovina. V vsej njegovi zgodovini so zaradi boja za ozemeljsko, politično in duhovno oblast obstajala strašna in nasilna dejanja v obliki vojnih pohodov, uničenja avtohtonega prebivalstva, uveljavljanja svojega gospodarskega in političnega reda, uvajanja ideologij osvajalcev. Kar je najbolj zastrašujoče in ne daje upanja na mirno, civilizirano rešitev, je dejstvo, da so bili osvajalci, nasilni in barbarski, vedno zmagovalci nad nenasilnimi, mirnimi narodi. Nasilje je praviloma premagalo visoke civilizacijske ureditve številnih starih narodov, ki se proti nasilju niso zmogli boriti z enakim nasiljem, ker mu niso bili kos zaradi lastnih civilizacijskih vrednot, ki so bile višje od osvajalčevih nasilnih ukrepov. Moralne vrednote so v zgodovinskih obdobjih sicer vedno znova vzcvetele, nikoli pa niso postale najmočnejša in vodilna sila v načinu življenja in ureditve skupnosti naroda ali več narodov. Zaradi povečanja števila svetovnega prebivalstva, tesnih gospodarskih in ideoloških stikov, teženj po dobičku, rušenja tradicionalnih ureditev pri posameznih narodih, mešanja prebivalstva, globalnih sprememb življenja vseh narodnostnih skupin v svetu so postale konfrontacije med različnimi narodi tako velike in nerešljive, da vodijo k nasilju, ki ni več ozemeljsko omejeno, ampak je zajelo svet. Terorizem je postal najokrutnejši in najradikalnejši način reševanja »svobode« naroda. Izkoreniniti terorizem bi pomenilo izkoreniniti zlo v človeku in poenotiti miselnost, vrednote in civilizacijske norme v vseh državah sveta. Je to možno uresničiti pri tolikih milijardah ljudi? Ali so terorizem in protiteroristični ukrepi, ki mu sledijo, le novodobna »kuga«, ki bo ponovno razredčila svetovno prebivalstvo? Prav zaradi dela in prizadevanj OZN le obstaja upanje, da se to ne bo zgodilo.

7 LITERATURA

1. Anžič, Andrej. 2002. Mednarodni terorizem – varnostni izziv in dileme. *Teorija in praksa* 39 (3): 454-466.
2. Arpad, Prandler in Rita Silek. 2002. United Nations and Measures to eliminate International Terrorism. *European Integration Studies* (1): 96-102. Dostopno prek: <http://www.ceeol.com/aspx/getdocument.aspx?logid=5&id=a0f720f529614bf98624fa997bf36f07> (24. marec 2009).
3. Association of the Bar of the City of New York, Standing Committee on International Security Affairs. 2006. *The Prevention and Prosecution of Terrorist Acts: A Survey of Multilateral Instruments*. Dostopno prek: http://www.nycbar.org/pdf/report/mult_insts_july_06.pdf (13. julij 2007).
4. Badey, Tomas J. 1998. Defining international terrorism: A pragmatic approach. *Terrorism and political violence* 10 (1): 90-107.
5. Bavcon, Ljubo in Damjan Korošec. 2003. *Mednarodno kazensko pravo*. Ljubljana: Pravna fakulteta.
6. Boulden, Jane in Thomas George Weiss. 2004. Whither Terrorism and the United Nations? v *Terrorism and the UN : before and after September 11*, ur. Jane Boulden in Thomas George Weiss, 3-26. Bloomington: Indiana University Press.
7. Burgess, Mark. 2003. *Terrorism: the problems of definition*. Dostopno prek: <http://www.cdi.org/friendlyversion/printversion.cfm?documentID=1564> (20. maj 2009)
8. Cardenas, Emilio J. 2004. *The United Nations Security Council's Quest for Effectiveness*. Dostopno prek: <http://students.law.umich.edu/mjil/article-pdfs/v25n4-cardenas.pdf> (24. marec 2009).
9. Center for Nonproliferation Studies. 2006. *Draft Comprehensive Convention on International Terrorism*. Dostopno prek: http://www.nti.org/e_research/official_docs/inventory/pdfs/intlterr.pdf (24. marec 2009).
10. Cortright, David. 2005. *A critical evaluation of the UN counter terrorism program: accomplishments and challenges*. Dostopno prek: <http://www.tni.org/crime-docs/cortright.pdf> (16. julij 2007).
11. Counter-terrorism Executive Directorate. 2009a. *Human rights*. Dostopno prek: <http://www.un.org/sc/ctc/rights.html> (8. junij 2009).

12. --- 2009b. *The Committee's mandate*. Dostopno prek: <http://www.un.org/sc/ctc/aboutus.html> (8. junij 2009).
13. De Jonge Ouadraat, Chantal. 2003. Combating Terrorism. *The Washington Quarterly* 26 (4): 163-176. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=10945275&site=ehost-live> (24. marec 2009).
14. De Jonge Ouadraat, Chantal. 2004. The United Nations and the campaign against terrorism. *Disarmament forum: Strengthening disarmament and security* 1: 29-38. Dostopno prek: <http://www.unidir.ch/pdf/articles/pdf-art2017.pdf> (9. junij 2009).
15. Delaware Criminal Justice Council. 2007. *The History of terrorism: more than 200 years of development*. Dostopno prek: <http://cjc.delaware.gov/terrorism/history.shtml> (24. marec 2009).
16. Foot, Rosemary. 2005. Human Rights and Counterterrorism in Global Governance: Reputation and Resistance. *Global Governance* (11): 291-310. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=18009105&site=ehost-live> (24. marec 2009).
17. --- 2007. The United Nations, Counter Terrorism, and Human Rights: Institutional Adaptation and Embedded Ideas. *Human Rights Quarterly* (29): 489-514. Dostopno prek: http://ccw.politics.ox.ac.uk/publications/foot_un_and_counter_terrorism.pdf (1. julij 2007).
18. Fossati, Marco. 2005. *Terorizem in teroristi*. Ljubljana: Sophia.
19. Galicki, Zdzislaw. 2005. International law and terrorism. *The American Behavioral Scientist* 48 (6): 743-757. Dostopno prek: <http://abs.sagepub.com/cgi/reprint/48/6/743> (1. junij 2009).
20. Ganor, Boaz. 2002. Defining terrorism: Is one man's terrorist another man's freedom fighter?. *Police Practice and Research: Aninternational Journal* 3 (4): 287-304. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=11437327&site=ehost-live> (23. marec 2009).
21. Generalna skupščina. 1963. *Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft* – Konvencija o kaznivih dejanjih in nekaterih drugih dejanjih, storjenih na letalih. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv1.pdf> (24. marec 2009).
22. --- 1970. *Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft* – Konvencija o zatiranju nezakonitih zasegov letal. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv2.pdf> (24. marec 2009).

23. --- 1971. *Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation* – Konvencija o zatiranju nezakonitih ravnanj zoper civilno letalstvo. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv3.pdf> (24. marec 2009).
24. --- 1972. *Resolucija 3034*, A/RES/27/3034. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/270/64/IMG/NR027064.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
25. --- 1973. *Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons including Diplomatic Agents* – Konvencija o preprečevanju in kaznovanju kaznivih dejanj, storjenih proti osebam pod mednarodnim varstvom, vključno z diplomatskimi agenti. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv4.pdf> (24. marec 2009).
26. --- 1976. *Resolucija 102*, A/RES/31/102. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/302/85/IMG/NR030285.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
27. --- 1977. *Resolucija 147*, A/RES/32/147. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/313/82/IMG/NR031382.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
28. --- 1979a. *Convention on the Physical Protection of Nuclear Material* – Konvencija o fizičnem varovanju jedrskih materialov. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv6.pdf> (24. marec 2009).
29. --- 1979b. *International Convention against the Taking of Hostages* – Mednarodna konvencija o kaznivem dejanju jemanja talcev. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv5.pdf> (24. marec 2009).
30. --- 1979c. *Resolucija 145*, A/RES/34/145. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/377/72/IMG/NR037772.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
31. --- 1981. *Resolucija 109*, A/RES/36/109. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/407/35/IMG/NR040735.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
32. --- 1983. *Resolucija 130*, A/RES/38/130. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/445/22/IMG/NR044522.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

33. --- 1984. *Resolucija 159*, A/RES/39/159. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/461/36/IMG/NR046136.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
34. --- 1985. *Resolucija 61*, A/RES/40/61. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/477/68/IMG/NR047768.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
35. --- 1987. *Resolucija 159*, A/RES/42/159. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/513/91/IMG/NR051391.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
36. --- 1988a. *Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation* – Konvencija o zatiranju protipravnih dejanj zoper varnost pomorske plovbe. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv8.pdf> (24. marec 2009).
37. --- 1988b. *Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf* – Protokol o zatiranju protipravnih dejanj zoper varnost fiksnih ploščadi na kontinentalnem šelfu. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv9.pdf> (24. marec 2009).
38. --- 1988c. *Protocol on the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation* – Protokol za zatiranje nezakonitih nasilnih dejanj na letališčih za mednarodno civilno zrakoplovstvo. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv7.pdf> (24. marec 2009).
39. --- 1989. *Resolucija 29*, A/RES/44/29. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/547/88/IMG/NR054788.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
40. --- 1991a. *Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection* – Konvencija o označevanju razstreliv zaradi njihovega odkrivanja. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv10.pdf> (24. marec 2009).
41. --- 1991b. *Resolucija 51*, A/RES/46/51. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/581/39/IMG/NR058139.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
42. --- 1993. *Resolucija 122*, A/RES/48/122. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/067/82/PDF/N9406782.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

43. --- 1994a. *Resolucija 60*, A/RES/49/60. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/768/19/PDF/N9576819.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
44. --- 1994b. *Resolucija 185*, A/RES/49/185. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/770/89/PDF/N9577089.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
45. --- 1995a. *Resolucija 53*, A/RES/50/53. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/762/43/PDF/N9676243.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
46. --- 1995b. *Resolucija 186*, A/RES/50/186. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/770/59/PDF/N9677059.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
47. --- 1996. *Resolucija 210*, A/RES/51/210. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/761/65/PDF/N9776165.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
48. --- 1997a. *International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings* – Mednarodna konvencija o zatiranju terorističnih bombardiranj. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv11.pdf> (24. marec 2009).
49. --- 1997b. *Resolucija 133*, A/RES/52/133. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/770/23/PDF/N9877023.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
50. --- 1997c. *Resolucija 165*, A/RES/52/165. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/761/59/PDF/N9876159.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
51. --- 1998. *Resolucija 108*, A/RES/53/108. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/762/67/PDF/N9976267.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
52. --- 1999a. *International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism* – Mednarodna konvencija o zatiranju financiranja terorizma, A/RES/54/109. Dostopno prek: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv12.pdf> (24. marec 2009).
53. --- 1999b. *Resolucija 110*, A/RES/54/110. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/251/34/PDF/N0025134.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

54. --- 1999c. *Resolucija 164*, A/RES/54/164. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/265/59/PDF/N0026559.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
55. --- 2000. *Resolucija 158*, A/RES/55/158. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/568/87/PDF/N0056887.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
56. --- 2001a. *Resolucija 1*, A/RES/56/1. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/475/00/PDF/N0147500.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
57. --- 2001b. *Resolucija 88*, A/RES/56/88. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/478/87/PDF/N0147887.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
58. --- 2001c. *Resolucija 160*, A/RES/56/160. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/487/42/PDF/N0148742.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
59. --- 2002a. *Resolucija 27*, A/RES/57/27. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/539/53/PDF/N0253953.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
60. --- 2002b. *Resolucija 83*, A/RES/57/83. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/543/47/PDF/N0254347.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
61. --- 2002c. *Resolucija 219*, A/RES/57/219. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/553/64/PDF/N0255364.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
62. --- 2002č. *Resolucija 220*, A/RES/57/220. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/553/70/PDF/N0255370.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
63. --- 2003a. *Resolucija 48*, A/RES/58/48. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/455/79/PDF/N0345579.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
64. --- 2003b. *Resolucija 81*, A/RES/58/81. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/457/77/PDF/N0345777.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

65. --- 2003c. *Resolucija 174*, A/RES/58/174. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/505/02/PDF/N0350502.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
66. --- 2003č. *Resolucija 187*, A/RES/58/187. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/505/80/PDF/N0350580.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
67. --- 2004a. *Follow-up to the outcome of the millenium summit*. A/59/565. Dostopno prek: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/gaA.59.565_En.pdf (1. junij 2009).
68. --- 2004b. *Resolucija 46*, A/RES/59/46. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/479/02/PDF/N0447902.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
69. --- 2004c. *Resolucija 80*, A/RES/59/80. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/481/06/PDF/N0448106.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
70. --- 2004č. *Resolucija 191*, A/RES/59/191. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/487/72/PDF/N0448772.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
71. --- 2004d. *Resolucija 195*, A/RES/59/195. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/487/96/PDF/N0448796.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
72. --- 2005a. *2005 World Summit Outcome Document*. A/RES/60/1. Dostopno prek: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/487/60/PDF/N0548760.pdf?OpenElement> (24. marec 2009).
73. --- 2005b. *International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism* – Mednarodna konvencija o zatiranju jedrskega terorizma, A/RES/59/290. Dostopno prek: http://untreaty.un.org/English/Terrorism/English_18_15.pdf (24. marec 2009).
74. --- 2005c. *Resolucija 43*, A/RES/60/43. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/490/18/PDF/N0549018.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
75. --- 2005č. *Resolucija 73*, A/RES/60/73. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/491/98/PDF/N0549198.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

76. --- 2005d. *Resolucija 78*, A/RES/60/78. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/492/28/PDF/N0549228.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
77. --- 2005e. *Resolucija 288*, A/RES/60/288. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/504/88/PDF/N0550488.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
78. --- 2005f. *Resolucija 158*, A/RES/60/158. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/497/08/PDF/N0549708.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
79. --- 2006a. *Resolucija 40*, A/RES/61/40. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/496/83/PDF/N0649683.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
80. --- 2006b. *Resolucija 86*, A/RES/61/86. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/499/59/PDF/N0649959.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
81. --- 2006c. *Resolucija 171*, A/RES/61/171. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/504/69/PDF/N0650469.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
82. --- 2006č. *Resolucija 172*, A/RES/61/172. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/504/75/PDF/N0650475.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
83. --- 2006d. *Resolucija 228*, A/RES/60/228. Dostopno prek: <http://www.unohrlls.org/UserFiles/File/N0550128%5B1%5D.pdf> (8. junij 2009).
84. --- 2007a. *Resolucija 33*, A/RES/62/33. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/465/75/PDF/N0746575.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
85. --- 2007b. *Resolucija 46*, A/RES/62/46. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/466/53/PDF/N0746653.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
86. --- 2007c. *Resolucija 71*, A/RES/62/71. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/468/03/PDF/N0746803.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

87. --- 2007č. *Resolucija 159*, A/RES/62/159. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/473/31/PDF/N0747331.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
88. --- 2008a. *Resolucija 60*, A/RES/63/60. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/474/39/PDF/N0847439.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
89. --- 2008b. *Resolucija 129*, A/RES/63/129. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/478/53/PDF/N0847853.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
90. --- 2008c. *Resolucija 185*, A/RES/63/185. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/473/31/PDF/N0747331.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
91. --- 2009a. *Resolucija 118*, A/RES/64/118. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/468/91/PDF/N0946891.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
92. --- 2009b. *Resolucija 168*, A/RES/64/168. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/481/89/PDF/N0848189.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
93. Generalni sekretar. 2002. *Press release*, SG/SM/8518. Dostopno prek: <http://www.un.org/News/Press/docs/2002/SGSM8518.doc.htm> (8 junij 2009).
94. Haaland Kramer, Hilde in Steve A. Yetiv. 2007. The UN Security Council's Response to Terrorism: Before and After September 11, 2001. *Political Science Quarterly* 122 (3): 409-432. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=26502865&site=ehost-live> (24. marec 2009).
95. Heupel, Monika. 2007. Adapting to Transnational Terrorism: The UN Security Council's Evolving Approach to Terrorism. *Security Dialogue* 38 (4): 477-499. Dostopno prek: <http://sdi.sagepub.com/cgi/content/abstract/38/4/477> (24. marec 2009).
96. Hmoud, Mahmoud. 2006. Negotiating the Draft Comprehensive Convention on International Terrorism, Major Bones of Contention. *Journal of International Criminal Justice* (4): 1031-1043. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=23960744&site=ehost-live> (24. marec 2009).
97. Human Rights Watch. 2003. *In the Name of Counter-Terrorism: Human Rights Abuses Worldwide*. Dostopno prek: <http://hrw.org/un/chr59/counter-terrorism-bck.pdf> (1. julij 2007).

98. *International Security and Terrorism Research*. Dostopno prek: <http://www.terrorism-research.com/> (1. junij 2009)
99. Jenkins, Brian M. 1985. *International Terrorism: The other world war*. Dostopno prek: <http://www.rand.org/pubs/reports/2005/R3302.pdf> (1. junij 2009)
100. Laqueur, Walter. 1987. *The age of terrorism*. Boston: Brown and Company.
101. Mango, Anthony in Edmund Jan Osmańczyk. 2003. *Encyclopedia of the United Nations and International Agreements*. London, New York: Routledge.
102. Morarji, Maitri. 2005. *The dual imperative to enhance national security and foster human rights: the United Nations and the adoption of resolution 1373*. Dostopno prek: <http://fletcher.tufts.edu/research/2005/Morarji.pdf> (1. julij 2007).
103. Office Of The High Commissioner for Human Rights. 2003. *Digest of jurisprudence of the UN and regional organizations on the protection of human rights while countering terrorism*. Dostopno prek: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/DigestJurisprudenceen.pdf> (24. marec 2009).
104. Purg, Adam. 1997. *Boj proti mednarodnemu terorizmu*. Ljubljana: Visoka policijsko varnostna šola.
105. Rehman, Javaid. 2003. *International human rights law: a practical approach*. Edinburgh Gate: Pearson Education.
106. Roter, Petra. 2008. Spreminjajoči se pomen vsebine kriterijev opredeljevanja (narodnih) manjšin. *Razprave in gradivo* 56–57: 35-69. Dostopno prek: http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/Razprave%20in%20gradivo/RIG%2056_57/Roter%2056_57.pdf (6. junij 2009)
107. Saul, Ben. 2005a. Attempts to Define 'Terrorism' in International Law. *Netherlands law review* 52 (1): 57–83. Dostopno prek: <http://ssrn.com/abstract=1277583> (24. marec 2009).
108. --- 2005b. Definition of »Terrorism« in the UN Security Council: 1985 – 2004. *Chinese Journal of International Law* 4 (1): 141-166. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=18873655&site=ehost-live> (24. marec 2009).
109. Scharf, Michael P. 2004. Defining terrorism as a peace equivalent of war crimes: problems and prospects. *Case Western Reserve Journal of International Law* (36): 359-374. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=17481406&site=ehost-live> (25. marec 2009).

110. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2000. Ljubljana: DZS. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (1. junij 2009).
111. Subedi, Surya P. 2002. The UN response to International Terrorism in the Aftermath of the terrorist attacks in America and the Problem of the definition of terrorism in International Law. *International Law Forum* (4): 159-169. Dostopno prek: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=12609345&site=ehost-live> (24. marec 2009).
112. Thackrah, J.R. 2004. *Dictionary of terrorism*. London, New York: Routledge.
113. United Nations Department of Public Information. 2006. *The Role of the Counter Terrorism Committee and its Executive Directorat in the International Counter-terrorism Effort*. Dostopno prek: <http://www.un.org/sc/ctc> (24. marec 2009).
114. --- 2007. *UN Counter-terrorism Online Handbook – Entities of the Counter-terrorism Implementation Task Force*. Dostopno prek: <http://www.un.org/terrorism/cthandbook/entities.html> (8. junij 2009).
115. --- 2008a. *Counter-terrorism Implementation Task Force (CTITF)*. Dostopno prek: <http://www.un.org/terrorism/cttaskforce.shtml> (8. junij 2009).
116. --- 2008b. *Sixty-third session - Measures to eliminate international terrorism (agenda item 99)*. Dostopno prek: <http://huwu.org/ga/sixth/62/Terrorism.shtml> (9. junij 2009).
117. --- 2008c. *Strategic Framework – Adopting a Global Counter-terrorism Strategy*. Dostopno prek: <http://www.un.org/terrorism/framework.shtml> (8. junij 2009).
118. --- 2009. *Implementing the Global Counter-terrorism Strategy*. Dostopno prek: http://www.un.org/terrorism/pdfs/CT_factsheet_March2009.pdf (8. junij 2009).
119. United Nations Office on Drugs and Crime. 2007. *Delivering Counter-terrorism Assistance. Terrorism Prevention Branch*. Dostopno prek: <http://www.unodc.org/pdf/brochuremarch2007.pdf> (4. marec 2008).
120. Varnostni svet. 1970. *Resolucija 286, S/RES/286/1970*. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/260/37/IMG/NR026037.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
121. --- 1985. *Resolucija 579, S/RES/579/1985*. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/489/16/IMG/NR048916.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

122. --- 1989a. *Resolucija 635*, S/RES/635/1989. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/557/72/IMG/NR055772.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
123. --- 1989b. *Resolucija 638*, S/RES/638/1989. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/557/75/IMG/NR055775.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
124. --- 1992a. *Resolucija 731*, S/RES/731/1992. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/010/90/IMG/NR001090.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
125. --- 1992b. *Resolucija 748*, S/RES/748/1992. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/011/07/IMG/NR001107.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
126. --- 1996a. *Resolucija 1044*, S/RES/1044/1996. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/021/72/PDF/N9602172.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
127. --- 1996b. *Resolucija 1054*, S/RES/1054/1996. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/107/86/PDF/N9610786.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
128. --- 1998. *Resolucija 1189*, S/RES/1189/1998. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/237/77/PDF/N9823777.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
129. --- 1999a. *Resolucija 1267*, S/RES/1267/1999. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/300/44/PDF/N9930044.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
130. --- 1999b. *Resolucija 1269*, S/RES/1269/1999. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/303/92/PDF/N9930392.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
131. --- 2000. *Resolucija 1333*, S/RES/1333/2000. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/806/62/PDF/N0080662.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
132. --- 2001a. *Resolucija 1363*, S/RES/1363/2001. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/473/97/PDF/N0147397.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

133. --- 2001b. *Resolucija 1368*, S/RES/1368/2001. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/533/82/PDF/N0153382.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
134. --- 2001c. *Resolucija 1373*, S/RES/1373/2001. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/557/43/PDF/N0155743.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
135. --- 2002a. *Resolucija 1390*, S/RES/1390/2002. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/216/02/PDF/N0221602.pdf?OpenElement> (3. marec 2010)
136. --- 2002b. *Resolucija 1452*, S/RES/1452/2002. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/751/64/PDF/N0275164.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
137. --- 2003. *Resolucija 1455*, S/RES/1455/2003. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/214/07/PDF/N0321407.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
138. --- 2004a. *Resolucija 1526*, S/RES/1526/2004. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/226/69/PDF/N0422669.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
139. --- 2004b. *Resolucija 1535*, S/RES/1535/2004. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/286/41/PDF/N0428641.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
140. --- 2004c. *Resolucija 1540*, S/RES/1540/2004. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/328/43/PDF/N0432843.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
141. --- 2004č. *Resolucija 1566*, S/RES/1566/2004. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/542/82/PDF/N0454282.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
142. --- 2005a. *Resolucija 1617*, S/RES/1617/2005. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/446/60/PDF/N0544660.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
143. --- 2005b. *Resolucija 1624*, S/RES/1624/2005. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/510/52/PDF/N0551052.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).

144. --- 2006a. *Resolucija 1699*, S/RES/1699/2006. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/458/62/PDF/N0645862.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
145. --- 2006b. *Resolucija 1730*, S/RES/1730/2006. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/671/31/PDF/N0667131.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
146. --- 2006c. *Resolucija 1735*, S/RES/1735/2006. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/680/14/PDF/N0668014.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
147. --- 2008. *Resolucija 1822*, S/RES/1822/2008. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/404/90/PDF/N0840490.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).
148. --- 2009. *Resolucija 1904*, S/RES/1904/2009. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/656/62/PDF/N0965662.pdf?OpenElement> (3. marec 2010).